20.

DEO FORTVNANTE!

De

INDVCIIS,

Publice diſputabunt

PRAESIDE

CONRADO SAMVELE SCHVRZFLEISCHIO,

HISTORIARVM PROF. PVBL.

et

RESPONDENS

CAROLVS VVIDEMANNVS,

LIPS.

VI. Eid. Septembr. A. E. C. V. cIↄ Iↄc LXIIX.

In Auditorio Maiori.

CVM PRIVILEGIO EL. SAXON.

Diſputatio X L.

LIPSIAE, Apud NICOLAVM SCIPIONEM.

cIↄ Iↄc XCIIX.

dit,
cam,
nem
aver
ſe p
tum
ctis
ni i
dign
niq
iect
perc
eſſe,
prac
cap
mu
obſ
cur
cae
fort
teru

I. N. I.

CAPVT I.

I.

MVltas eſſe res, qvae cum ad communis vitae utilitatem; tum ad Reip. ſalutem magnam vim habeant, et rationes plurimae, et vetuſtiſſimorum Analium monumenta, qvae afferre iam non expedit, clariſſime teſtantur. De exemplis Maiorum *a*) nil dicam, cum ultro citroqve poſteritati prodita inveniamus, qvae nemo niſi ignarus reipublicae, neſcire, nemo, niſi barbarus averſari, nemo deniqve, niſi ſalutis imperii immemor, odiſſe poteſt. Cuius ut dare liceat vel qvalecunqve documentum, locus, ſpero, diſſerendi erit de Induciis, qvibus ut victis *b*) nihil ſalutarius; ita ſaepenumero victori *c*) nil ad proni in pacem animi clementiaeqve opinionem utilius eſt. Sed dignitatem qvoqve earundem confirmat, qvod divini humaniqve iuris foedera violaſſe intelligatur, qvi neſcio qva proiecta libidine et induciarum violare religionem *d*) et rumpere fas gentium auſit. Tum vero ex uſu reipublicae illas eſſe, cum multi, tum praecipue fortes et de ſumma rerum praeclariſſime meriti teſtabuntur, *e*) facile affirmaturi, et caput ſuum exitio ſe obiecturos, et rempublicam in extremum diſcrimen adducturos fuiſſe, ni rationes, qvibus pietas obſtringi poſſit, excogitaſſent, ac inducias, praecipua illa ſecuritatis publicae momenta, et qvaedam qvaſi ſalutis bellicae pignora, qvibus cum haeſitante ac deſtinatis adverſante fortuna in gratiam redierunt, cum hoſte pepigiſſent. *f*) Ceterum Induciae certis ſtant legibus, et ſuis qvaſi vinculis

continentur, qvarum rationes ut excutiamus, honorificum, ut recte ineamus, publice eſt ſalutare. Et qvidem inducias vulgo eas probare ſolent, qvas inchoat diffidentia g) ſui, prudentia moderatur, qvas fortitudo deniqve et ſpes magnis nixa conſiliis, et validis inſtructa praeſidiis, et auxiliis hinc inde contractis firmata, h) finit. In qva curarum parte occupato et ſi optanda fuerat, vel limatiſſimi iudicii, vel exqviſitiſſimi ingenii Praeceptores meos, hoc munere praeclariſſime defuncturos, in vices meas ſuccedere; nihilo tamen ſecius tantorum Virorum, qvos Praeceptores nanciſci, haud exiguum felicitati robur, ſtudiis certe decus eſt, favore atqve patrocinio conari aliqvid, integrum erit.

a) Eſt enim prudentis tenere placita Veterum, noſſe exempla maiorum. Conf. Cic. lib. III. de leg. et incomparab. Boecler. diſſert. de notit. Reip. Conringius in lib. de Civil. prud. b) Hi enim per inducias vires amiſſas colligunt. c) Hanc ob cauſam Syſigambis Alex. M. ex gratia et aeqvitate aeſtimatum Dario ipſo digniorem pronunciare non dubitat. Curt. III. 12. 24. Intereſt enim victoris, ut non magis iuſtus, qvam miſericors audiat. im. eiusd. IV. 11. Hoc nomine qvoqve Caeſar auctoritatem apud exteras gentes amplificavit, ut omnes dicerent, ope Deorum ſua bella gerere. De bell. Gall. II. et alibi paſſim. Tali modo Darius Codomannus ſe miſericordia, et continentia Alexandri victum, cum nulla ſe qvidem hactenus vis ſubegerit, affirmat. ap. Curt. IV. 11. Huc ſpectant multa alia, qva apud Liv. Frontin. Plutarch. Flor. Val. Max. legas. Eodemqve modo Cl. D. Baudius indicat, Regem Hiſpaniarum non vi aut neceſſitate compulſum, ſed benignitate et clementia adductum, foederatos Belgas ad pactionem induciarum invitaſſe. Orat. de ampl. Bell. Belg. Induc. Tantum ut alibi, ita maxime in bello virtutis et benevolentiae valet famae. Sed de hoc iudicabitur inferius. d) Cornel. N. p. in Ageſilao XVII. 2. ubi Ageſilaus affirmat, ſe ſervata Induciarum religione, ſenſiſſe Deorum Numen facere ſecum, hominesqve ſibi conciliatos. e) Laco apud Cornel. d. l. iis ſe confirmaſſe exercitum fatetur. f) Argumento huic rei ſunt Induciae inter Romanos et Sabinos pactae, apud Dionyſ. II. 5. g) Recte in hanc rem Dominic. Baudius in Orat. de Induc. Bell. Belg. Libens, inqvit, aſſentior iis, qvi providam et ſapientem diffidentiam opinan-

tur

tur eſſe firmiſſimum adverſus fraudes et inſidias munimentum, h.) *De his vid. nunquam ſatis admirandus Boxh. Inſtit. Polit. Baud. in Orat. de Induciis bell. Belg. et Nobiliſſ. Ioh. Strauch. in Diſſ. de Induc. Vt nihil de ſummo Grotio et auctore iuris et iudicii fecialis dicam.*

II. Vix eſt, ut qvomodo recte induciarum leges ineantur, feliciter expediamus, niſi primo omnium nominis rationem habeamus. Si enim haec leviora videntur, qvae tamen haud raro graviſſima ſunt: hoc tamen minus ab iis abhorreo, qvo magis ad rerum ſaepe vim exprimendam faciunt. A. Gellius *i*) niſi tamen in re ſeria ludere velit, Varronis ſententiam expoſiturus, ſingulari qvadam ratione cauſam aperire huius vocis ſtuduit, arbitratus, inducias appellari a vocibus *inde uti iam.* Si proba tamen haec lectio eſt. Certe vetuſtiſſimo codici, qvem ex Bibl. Paulian. D. Io. Strauch. memorat, ea manifeſte repugnat. Rationem, qvam Gellius affert, ſubtilior eſt, qvam verior: verior, inqvam, forte in iſta ſtudiorum umbra, et apparatu λέξεων. Vbi non tam vis ingenii, qvam literarum indoles aeſtimanda ſaepe venit. *k*) Nihilo melius noſtro iudicio ſapiunt, qvi ab initu (vel ut Veteres ſcripſiſſe lego, ENDOITV:) deduci autumant. Eorum claſſi aggregant Aurelium Opilium, *l*) qvi ne fruſtra hunc ſuſcepiſſe laborem videretur: *Induciae,* inqvit, *dicuntur,* cum hoſtes inter ſe utrinqve alter ad alterum impune et ſine pugna ineunt. Inde ab eo, pergit, nomen eſſe factum, qvaſi initus atqve introitus. Sed qvis non videt, Opilium durius hanc originem interpretari? Tantum abeſt, ut auream hanc derivandi rationem dicam, ut ab omni qvoqve Claſſicorum auctorum uſu longe alieniſſimam eſſe cenſeam. Qvis enim fando unqvam audivit? Qvis uſpiam legit, initum bonis Scriptoribus dici, qvem ſibi finxit Opilius, dignus, qvi, ne qvid durius dicam, ad Opilionum turbam abeat, ſi ita qvidem ex animo ſenſit. Sunt, qvi privatim tamen hactenus ita exiſtimant, ab In et Duce appellari, perſvaſum habe-

ant, qvod inducias facere, in Ducis belli ſit manu. Aſt,niſi fallor, iterum nimis a veritate haec deflectit originatio. Alii ab inducendo *m*) ſimplicius deduci, arbitrantur. Et tametſi qvidam cauſantur, his rationem metri obſtare : Nihilo tamen ſecius rem eſſe confeſſam aiunt, qvod derivata qvaedam a fontibus ſuis nimis longe abeant. Sed ii, ut iam dicemus, vocem ex qvorundam rivulis aeſtimant, qvam ex fontibus debebant. *n*) Martinius aliam inſiſtit viam, induciarum originem multo acutius ab In et Otium auſpicandam eſſe, dictitans. Qvi tamen ſi a Graeco ἐνδυκέως *o*) deducere voluiſſe; parum forte abeſſet, qvin conſentientes nos haberet : Niſi Vir Clariſſimus ac Polyhiſtor exactiſſimi ingenii D. Chr.Daumius monuiſſet, iis, qvi ab ἐνδυκέως derivatas velint, metri ac iuſtae pronunciationis leges refragari, Cum enim ſyllaba, qvae tertia ab ultima eſt, in dictione Graeca tempus breve habeat; id vero multo ſecus in voce Induciarum appareat, cuius initio proxima, tempus longum (loqvendum enim hic cum magiſtris Poetices eſt) retinet, iuſta, cur id diſpliceat, cauſa eſt. Hoſpitem enim in ſtudiis humanitatis eſſe oportet, qvi hoc ignorat. Producimus Terentium Eunuch. I. 1. 15. Senec. Theb. v. 485. Prudentium, periſteph. 3. 126. argumento huic ſufficientiſſimos teſtes. Recentiorum exempla, qvales ſunt Io. Franciſc. Picus, Bapt. Mantuan. Petr. Curſius, Caelius Calgvinus, Iulius Scaliger, ea non ſunt auctoritate, ut legem inter doctos faciant. Qvi ab Indu vel Indo et otium deducunt, Cl. Daumio nugari videntur. Sed et aliis qvoqve haec origo adeo non placet, ut longe qvoqve diverſam eligant. Ad locum A. Gellii, qvi extat L. 1. Noct. Attic. c. XXV. Carrionis notas Daumius deſiderat, et diſſidium inter eum et Stephanum exortum deteſtatur. Igitur cum tertiam ab ultima non litera brevi, ſed longa et producta oporteat pronunciari, congruens eſt, ut ſuam metro legem ſervaturi, ab *inducendo* dictas velimus, cum per inducias ceſſa-

tio qvaedam ab armis inducatur. Nil clarius, nil certius eſt, ſatis argumenti habentibus, cur a Grotii, et qvi hunc ſeqvitur ſummus D. Io. Strauchius, origine diſcedamus. Nec deſunt, qvi a vocabulo indicis vel indicii malint deduci, qvi ſpem omnem in literarum I. et V. permutatione ponunt. Sed hi dum rem expedire conantur, impediunt magis.

i) l. 1. cap. 25. cit. Matth. Martinio in lex. Philolog. in hac voce et D. Iac. Martin. l. 2. Polit. et D. Strauch. laud. diſſ. Cui praeter alios obſervatum eſt, multo ſecus illic legi: np. Induci Anſam k) ſcilicet exiſtimat, originem induciarum recte hinc arceſſi, qvod praeterito induciarum tempore, qvod mutua conventione initum eſt, omnia priſtino rurſus belli iure agere liceat. De rei veritate non laboramus, dummodo modus ille derivandi animum exſaturaret; Sed alias certum eſt, ſi placito A. Gellii ſtandum, rectius ſcribi indutias, qvam inducias. Ita etiam ſcribitur in aliqvibus iuris noſtri Syſtematis, ff. de capt. et Poſtl. l. 19. §. 1. Si tamen ex ſola illa ſcriptione faciendum iudicium eſſet, multa inepta, multa abſurda inſeri Originibus oporteret. l) Ita eum ſentire in libr. qvos Muſarum inſcripſit, teſtis eſt. A. Gellius. m) Inducere alioqvin verbum eſt ICtorum proprium, et a tabellis ceratis, ſive pugillaribus, qvibus literas ſtylo inſcriptas, ſtylo iterum expungere licebat, deſumptum. ff. de his, qvae in teſt. del. l. 1. §. 1. Illud etiam inter omnes conſtat, Tranqvillum hinc deſumpſiſſe phraſin, inducere decretum, pro refigere vel reſcindere leges. De accommodatione huius vocabuli ἐν συῤῥάξει disqviri poſſet. n.) Lex. phil. c. C. Incomparabili Grotio noſtro ab Inde et Otium dici, D. Strauchius qvoqve monet, diſp. laud. de induc. Qvo pertinet etiam vetus ſcriptio ENDOITIA vel INDOITIA. conf. Grot. de I. B. et P. III. XXI. 2. p. 602. o) Id praeditum eſt ſignificatu benevolentiae et promptitudinis. Conventiones enim oriuntur ex conſenſu in idem placitum et ad fidem ſervandam efficaciter obligant.

III. Ceterum ab his parum ad remp. redundare videtur emolumenti. Interim haud dimittemus occaſionem disqvirendi, qvae cum induciis paria in ſignificatione faciant. Pax Caſtrenſis Varroni, aliis ceſſatio pugnae pactitia: nonnullis foedus militare dicitur. Praeter ceteros Thucydides ἐκεχειρίαν nominat, qvod tempore Induciarum cohibitis

tis qvaſi manibus, a pugna ceſſetur. Nec aeqvum eſt, ut praetereamus *ἀνακωχήν*, *p*) tritam Graecis vocem, hac ſignificatione venire: qvam ignorare non poteſt, qvi vel a limine Herodianum ſalutavit. *q*)

p) *Dicitur ſic ἀπὸ τῦ ἄνωθεν ἀκωκὰς ἔχειν. Aliis ita appellari videtur, qvaſi ἀνοχὴ ab ἀνέχω. q*) *In Oriente qvaedam obverſantur vocabula, a themate ſenſu concordiae, reconciliationis, vel pacis praedito arceſſenda. Gallis pactum Induciarum Treves, Italis Tregua dicitur, qvod ad nauſeam in ſchedulis pragmaticis freqventari videas. Nec id D. Strauch praeterire potuit.*

IV. Inde ambiguitatem evolvendam proceſſuro, obſervandum eſt, Inducias iam ſumi pro re ipſa, vel ceſſatione pactitia inter belligerantes conſtituta; iam pro formula, in qva conditiones mutuo paciſcentium conſenſu approbatae, ad poſteritatis memoriam deſcriptae extant. *r*) Ceteroqvin ea ſignificatio ad inſtitutum noſtrum haud qvadrat, qva, nomine induciarum, qvaelibet remiſſio vel relaxatio intelligitur. Qvalem occurrere, nemini dubium eſt apud Caſſiodorum et ICtos, qvi pro ſuo loqventium more Inducias *moratorias* vocant, *ſ*) qvae debitoribus fortuito caſu ad paupertatem redactis concedi ſolent, ut durantibus iis, facultatem habeant reparandi pecuniam, et diſſolvendi aes alienum. Nec vacat et a propoſito alienius eſt, horum afferre qvintuplices Inducias, qvas appellant, Reſtitutorias, Praeparatorias, Citatorias, Deliberatorias et deniqve Executorias. Nam reminiſcenti, politici partes iam mihi datas eſſe, alio ſunt cogitationes convertendae.

r) *Talem induciarum formulam legas apud Thucydid. l. IV. B. P. et in Tom. III. Hiſtor. German. p.m. 2090. Vbi Ebrahimus Strotſchenius nomine Solymanni Turc. Imper. literas protulit, in qvibus exaratae erant conditiones, ad inducias octonis annis duraturas, pertinentes. Chaldaei, ut obiter inſeram, literas conventionum vel contractuum Schoter appellant. Hinc Aeram Alexandri dictam accepimus, qvaſi diceres numerum cautionum. Ceteroqvin de vario conventionis uſu vid. laud.*

D. Str.

D. Strauch. s) Qvae ſunt induciae ſenſu iuridico, patet per l. 8. Cod. Qvi bon. Ced. Poſſ. Huc conf. Schonborner Polit. l. V. c. 26. l. Martini lib. III. Polit. partiens inducias ſecundum gloſ. ſum. 3. qv. 2. Et Habn. de Iur. Imper. German. Th. 40. §. 5. Add. Perez, ICtus Lovanienſis n. 24. 22. C. h. t. Literae, qvibus huiusmodi induciae conceduntur, Gallis dici ſolent lettres de reſpit a un ou cinq ans, et qvinqvennel. Vulgo appellari ſolent gratiae, reſcripta moratoria, induciales, dilatoriae ſecuritatis, Qvinqvenellen/ Schutzanſtand Brieffe. *Conf. Reform. Polit. de A. 1548. et 1570. it.* R. A. *A. 1654. formulam earum praebet Harsdorf.* T. *Secret. part. II. append. p. 740.*

V. Itaqve ne ſine praeſcripto ordinis diſſerere videar: ſeqvitur, ut expediam, unde vim atqve ſanctitatem Induciarum, tanto oculis evidentius ſubiicere liceat. Id facturus, a definitione auſpicari in animum induxi. Vt vero omnia hoc loco ratione iuris militaris, *t*) qvod vel maximos iuris gentium fructus tuliſſe accepimus, metienda cenſuerim. Ita haud pigebit, *Inducias* appellare conventionem, *u) militarem, a Ducibus* vv) *in certum tempus x*) mutuae ſecuritatis cauſa *y*) initam, *ut durante adhuc bello, z) pugnae ſuſpendantur, aliiqve omnes actus boſtiles intermittantur. aa*)

t) Hinc qvi ius belli non babet, nec ius pangendi inducias babere intelligitur. Sciatur bic tamen ius pangendi inducias ex iis eſſe, qvae evidentis utilitatis reſpectu aliis qvoqve poſſint impertiri. Tametſi enim non ignoramus, poteſtatem faciendarum induciarum ad iura maieſtatis maiora, gubernationem et ſtatum reip. primario concernentia, pertinere, tamen ſpeciali ratione receptum a maieſtate eſt, ut uſum talis iuris aliqvando inferiori concedat, munusqve boc ſibi debitum, alteri tribuat, non iure proprio, ſed indulgentia ſingulari, flagitante id neceſſitate publica, adminiſtrandum. Nam cura foederum, qvae ſpectant ad ſalutem totius civitatis, a nemine, praeterqvam a Summa poteſtate, proficiſcitur: Salvo tamen iure adminiſtrationis inferiori concedendae qvatenus id civitatis intereſt. v. Feld. Analyſ. Pol. l. 4. cap. 15. Ceterum bic ius induciarum militarium cum iure induciarum ad relaxandos debitores caſu aliqvo facultatibus lapſos, conceſſo, qvas vulgo moratorias vocant, confundi non debet. Sed id iam manifeſtum eſt. Saltem dicendum mibi eſt, errare eos,

qvi hoc ius poſterius regalibus accenſeri iuribus, qvae reſervata vocant, contendunt. Nam minime dubium eſt, id praeter Imperatorem et Sacri Imperii Interreges, Ordinibus qvoqve in ſacratiſſimo imperio tribuendum iure poteſtatis, in ſuum cuiqve territorium competentis, qvam ſuperioritatem ICti, imperium civile Politici appellant. Qvale ius et longa conſvetudine et praeſcriptione acqviſitum, exiſtimat Heig. part. II. Math. Stephan. lib. 2. de Iurisdict. part. I. c. 7. et qvi inſtar omnium eſt VVilh. Anthonii de reſcript. morat.: Illudqve finibus territorii coercetur, nec ultra eos profertur. Henning. Groſſ. diſſ. de reſcr. mor. th. 4. In qva parte cum induciis militaribus, conveniunt, qvas pangendi Principibus eſſe poteſtatem, nemini, niſi in Germania noſtra hoſpiti, obſcurum eſt. Nec modo domi, ſed foris qvoqve eas facere ipſis licet per ſanct. VVeſtph. Si enim ius bellandi habent, qvod certe habent, iure pangendarum induciarum fraudari non poſſunt, cum hoc illius conſeqvens ſit, imo aliqvid maius in iure belli, qvam in iure induciarum appareat. Atqvi illud convenire Ordinibus, elucet ex A. B. cap. 17. §. fin. R. A. zu Speyer *de A. 1526. §.* Zum andern. *Sed omnes conſtitutiones huc allegare non vacat. Monebimus tamen, ſi chartae ſpatium ſinat, hac de re aliqvid infra. u) Conventio vel accipitur ſub notione actus, vel ut nomen ſtatus eſt. Plane ut in Philoſophia prima Vnio, qvae ſic dicitur, iam ſenſu efficientis, iam ſignificatu ſtantis accipi ſolet. Par, ut puto, conventionis ratio eſt. Qvae definitio licet ex cauſa potiſſimum arceſſatur, tamen hic non tam ſub notione cauſae, qvam ſub ratione eius, qvod ex cauſa ortum deductumve eſt, ſumitur, id eſt, qvatenus obligationem ex conventione natam ſenſu, ut loqvuntur, formali includit. Pactionem dicunt alii, imitati Ciceronem, cum aliis bonis auctoribus in cauſa foederum hoc vocabulo utentem. Peraccurate alii, ſtatum partium, bello diſſidentium finiunt, qvo pacticia actuum hoſtilium ceſſatio inducatur. vv) Paciſcuntur enim Duces belli de his, qvae ad militarem adminiſtrationem neceſſaria fore iudicant. Duces vel ſunt maieſtate praediti, vel poteſtate ad res gerendas communicata utuntur. Illi libere, hi praefinito agunt.* Is *enim* qvi exeqvitur mandatum, non debet excedere fines mandati. *Inſtit. de Mand. §. 8. Rurſus haec poteſtas communicata aut ſuſpenditur a Maieſtate, aut a principis nutu, aut Duci pro re nata gerenda permittitur. Poſterius ſicut ex uſu reipubl. eſt; ita hodie Batavis uſurpatum laudat c. l. Cl. Boxhorn. in Legatis probat Varſevic. de Leg.*

et

et legat. p. m. 95. Id reſtringit Nob. D. Lebleu, Inſtruct. fur. Conſ. c. 10. Huc conf. auct. de iur. inter gent. part. I. Sect. 9. Ceterum ob ſtrictiores mandatorum milites male vulgo audiunt Hiſpani. Qvo nomine peccaſſe Ocqvendum, claſſis Hiſpannicae nuper praefectum, vir is apertum eſt. Cum eo confert Torſtenſohnium Ern. Gockel. ea re feliciorem, qvod a liberioribus mandatis fuerit inſtructus: de Reg. Eur. cap. 18. de bell. Qvae delegata poteſtas in aliis qvoqve hunc recipit favorem, ut duces inferiores dandorum obſidium habeant poteſtatem, velut recte annotavit Schilterus de Iur. et Stat. Obſid. x) Tempus enim pro mutuo paciſcentium nutu ac reſpectu utilitatis, qvam ad ſe redundaturam provident, iam brevius, iam longius conſtituitur. y) Induciarum igitur certitudini ne qvid deſit, ſponſionibus, iureiurando ac datis obſidibus confirmari ſolent. Recte enim Cicero affirmat, maiores noſtros nullum vinculum ad aſtringendam fidem iureiurando arctius eſſe voluiſſe. An vero obſides dati a iureiurando liberent, diſcuſſum videas ap. auct. iur. inter gent. p. m. 447. ſeqq. z) Induciae enim non finiunt bellum, ſed actus tantum hoſtiles et praelia ſuſpendunt. Actus inqvam hoſtiles, non vero actus bellicos: ſic refert Beſſelmeier in Hiſt. Bell. Magdeburg. p. 1716. Tom. II. eor. qvae in imper. Carol. V. inciderunt, cum Magdeburgenſibus pactas qvidem fuiſſe inducias; hoſtem vero a bellicis operibus nunqvam abſtinuiſſe. Qvod tamen eo valet, ſi hoſtis per actus illos bellicos id non conſeqvatur, qvod aperto alias Marte conſecuturus erat. Semper enim hic pactorum ratio habenda, curandumqve, ut ſceleris et perfidiae opinio vitetur. aa) Inde colligere liceat, bellum non tam eſſe nomen actus, qvam ſtatus. Haud enim eſt, cur dubitemus, bellum eſſe poſſe, etiam ſi bellantes nullos actus hoſtiles exerceant, nec pugnas bellicas committant.

VI. Haud omiſerim, *bb*) qvod Paulus noſter paulo aliter inducias deſcribat; id enim inſerere non alienum duxi. *Induciae ſunt*, inqvit, *cum in breve et praeſens tempus convenit, ne invicem ſe laceſſant* (hoſtes). Varro *cc*) Ciceroni a divino, qvo polluit, ingenio, ſaepe laudatus, nimis, ſi recte auguramur, anguſte de Induciarum pacto ſentit, dum, Gellio teſte, pacem caſtrenſem paucorum dierum vocat. Qvi alioqvin Inducias belli ferias appellat, non eleganter magis, qvam nervoſe.

 bb) ff.

bb) ff. de capt. et de poſtl. l. 19. §. induciae. Qvam definitionem explicat et vindicat ſummus ICtus Magnif. D. D. Ziegl. Patronus, Hoſpes, Praeceptor perpetuum honorandus diſſ. de iur. fortalit. faed. induc. th. 29. cc) Nim. I. Acad. Q. affirmat, Varronem praeter alia omnium divinarum humanarumqve rerum nomina, genera, officia, cauſas aperuiſſe, plurimumqve Poetis et Latinis literis luminis attuliſſe.

VII. Etſi vero non ignoro, pleraqve hic inveniri, *dd*) qvae accurati rerum penſitatores exqviſitius dicta vellent; qvia tamen hoc me labore iam olim *ee*) A. Gellius levare voluit: Id facere libens ſuperſedeo: Maxime, qvod ſciam, neqve commodi multum, et damni nihil per has curas ad rempublicam redundare. Qvanqvam vero his diutius excutiendis immorari ſupervacuum puto. Nihilominus, ut conventionem hanc militarem nonnihil accuratius perſeqvamur, noſtra, opinor, intereſt, exponere, partim cui originem acceptam ferat, partim qvo iure illa recepta ſit. Qva ratione fiet, ut fundamenta huius argumenti a primis principiis paulo altius repetamus.

dd) Qvare hi auctores excuſabuntur, ſi eorum definitiones non aliter, qvam definitiones nominis recipiantur. ee) ſupra cit. loc. Qvi evolvendis nominibus, qvam explicandis imperiorum arcanis intentior fuit.

VIII. Igitur tempus et ratio inſtituti nunc me monent, ut de primis qvaſi natalibus Induciarum diſpiciam. Tempus, qvo primum coeperunt, vix certum mihi ſuppetit. Ante diluvium in uſu fuiſſe, nullo confirmari indicio, nulla evinci ratione ſolida poteſt. Niſi tamen Cainitica bella ſuſpicionem praebeant cogitandi, mortalium primos, praeliis fatigatos, per Inducias nonnihil reſpirare, et moram reſtaurandis viribus interponere voluiſſe. A diluvio qvando primum pactae fuerint, aeqve dubito. Qvin a Nimrodo *ff*) et vetuſtiſſimarum retro gentium bellis reperi earum primordia oporteat, nihil, credo, aſſerere me vetat. Nec eſt, cur verear affirmare, ut foedera reliqva,

liqva, ita inducias primo omnium apud Hebraeos coepiſſe. Ceterum ſi ad profanos Annales ventum eſt, *Homerum*, antiqvitate ceteris omnibus longe praeferendum, meminiſſe Induciarum, obſervabis. Herodotus qvoqve, ille Hiſtoricorum parens ad ſpem induciarum te incitabit. De Thucydide eo minus dubitandum, qvod ἐκεχειρίαν diſerte nominat. Qvae vero de Lycaone (aliis Lycanore:) *gg*) Plinius memorat, fabulis finitima videntur.

ff) *Huc conf. hiſtoria Clariſsimi D. Praeſidis, de Nimrodo. gg*) *Hic vid. ſaepe laudat. Excellent. D. Strauch. Diſſert. de Induc. Alias multa de Lycaone fabuloſo Plinius narrat. Scilicet nullum tam impudens mendacium, ut teſte careat, aſſerente ipſomet N. H. l. 8. c. 22.*

IX. Originem temporis iuris origo excipit. Nos ſine ambagibus affirmamus, inducias cum iuri gentium, tum aeqvitati auſpicia ſua debere. Qvae res, me qvidem iudice, confeſſa eſt. Qvis enim dubitat, tacita inter omnes cordatiores gentes conventione *hh*) receptum eſſe, ut inter ancipites fortunae caſus, funeſtosqve bellorum exitus et tot ac tam miſeranda hominum excidia, ad tempus ceſſatio a praeliis conſtituatur, et mora tam capitalibus diſſidiis aliqva interponatur? Illud qvoqve hortatur aeqvitas, ut fortunae, cuius inſtabiles vices nemo ignorat, memores ſimus, et qvod iam alii, id brevi timendum nobis ſciamus, ut praeter Scythas, *ii*) fortiſſimus Indiae rex *Porus kk*) exiſtimavit, qvi Alexandro interroganti, qvid ipſe victorem ſe ſtatuere debere cenſeret, reſpondit; *qvod hic tibi dies ſvadet, qvo expertus es, qvam caduca felicitas eſſet.*

hh) *Scilicet dicitur ius gentium, non qvaſi re ipſa omnes inter gentes expreſſa qvadam conventione aut ſanctione actu lata receptum fuerit, ſed qvod tractu temporis, exigente neceſſitate publica, omnibus placere viſum ſit, eandemqve ob cauſam id totius qvaſi terrarum orbis decretum fuiſſe exiſtimetur. Nervoſe id docet Ioan. de Salas tr. de leg. diſp. 2. ſ. 3. q. 91. tr 13. et Dom. Soto tr. de iuſt. et iud. l. 3. q. 1. c. 3. ii*) *Curt. VII. 8. 14. 15. et ibid. c. 8. 25. kk*) *Curt. VIII. 14. 43.*

X. Commodum hic qvoqve in mentem venit recordari, qvod cultioribus gentibus et recta ratio ſuggeſſit, et pietas in ſuos *ll)* expreſſit. *Homerus*, qvod nemini hanc materiam tractanti obſervatum memini, introducit Thetidem, Iovis interpretem Achilli nunciantem, iratos ſibi Deos eſſe, ob non redditum Hectoris cadaver, ut cui pro fortitudine et pietate, in patriam multis modis comprobata, iuſta perſolvenda eſſe cenſeant. Qvarum exeqviarum ſolennia, uti par fuit, acturis, undecim dierum tempus extrahendum erat. Non abnuebat Archivorum Dux Achilles, ratus, iura naturae pietatisqve officia bellis non eſſe turbanda, nedum mutanda. Qvo nomine ad Priamum *mm)* dixit. *nn)*

Σχήσω γὰρ τόσσον πόλεμον χρόνον, ὅσσον ἄνωγας,

Neſcio eqvidem, qvid ſit inducias pangere, ſi hoc non ſit. Aſſeverat enim copias in caſtris continere ſe *oo)* velle, ne hoſtes exeqviis proſeqvendis intenti, ullum accipiant detrimentum. Nec prius ullum ſuarum legionum impetum pertimeſcendum eſſe, qvam tempus, qvod Priamus funeri ducendo deſtinaverit, effluxiſſet. Ac ne qvis fraudi locus eſſet, dextram, certitudinis pignus, offert, ſeqve fide interpoſita obſtringit, nihil damni, nihil doli a ſuis imminere hoſtibus debere, Nimirum boni Ducis erat ſtare pactis, implere promiſſa, ſervare aeqvum ſancte deniqve habere omnes latas acceptasqve conditiones.

ll) *Sic Caeſar. de Bell. Civ. l. 2. p. m. 261. Induciarum qvoddam genus miſericordia factum memorat. Similiter Alexander M. graviſſime dixit, non ſe adverſus calamitates, ſed adverſus hoſtium vires contendere. Curt. IV. 11. 17. Et alibi apud eundem recte affirmatur, fortunam qvemqve in conſilio habere, cum de aliena deliberat. Nam ut recte Alexander dixit. Nil tuto in hoſte deſpicitur. Hinc Marius Legatis Bochi inducias poſtulantibus annuit, qvas Sulla probavit: Ceteri ſpreverunt, qvippe ignari rerum humanarum, qvae fluxae et mobiles ſaepius in adverſa mutantur. Sall. Bel. Iug. c. 104. p. 366. Et parva ſaepe ſcintilla magnum excitavit incendium. Curt. VI. 3. 11. Ergo ſemper*

Prin-

Princeps cogitet velim, omnia incerta eſſe, qvantoqve plus adeptus ſit, tanto magis in lubrico ſe fore, Tac. Annal. I. Huc ſpectat exemplum Darii, cuius fortuna etiam humillimis in ipſum licentiam fecit. Curt. III. 13. 7. Nempe verum eſt illud Petronii, totum mundum facere hiſtrioniam. De qvo fatorum ludo vid. Nobiliſſ. et Incomparab. Caſp. Barth. ad Stat. III. Thebaid. v. 179. mm) Iliad. Ω p. m. 884 ex recenſione ſummi Giphanii. nn) Latine habet: Tenebo enim tanto bellum tempore, qvanto iubes. oo) Hinc ait λαὸν ἐρύκω, ſignificantiſſimo certe vocabulo.

XI. Huic paene ſimile illud ex recenti hiſtoria eſt, qvod cum nuper Sereniſſimi ad Septentrionem Reges, Daniae et Svecciae, armis contenderent, altero vita functo, alter, generoſae pietatis ſtimulo incitatus, cum belli iure uti potuiſſet, ab armorum uſu conqvieverit, ut velut in domeſtico luctu cenſentire videretur ad inducias. *pp)* Omnino huc ſpectat Germanici exemplum, qvo fraude Plancinae et Piſonis *qq)* per venenum ſublato, barbari hoſtes, qvaſi pacti *rr)* inducias, ab armis ceſſarunt, et fama reverentiaqve tanti hoſtis ac tam glorioſi victoris commoveri ſe, haud obſcuris indiciis ſignificarunt.

pp) Ollieqviſt. in hiſt. Carol. Guſtav. Vbi exemplum apud Svetonium in Caligul. adductum, iisdem prope auctoris verbis laudatiſſima imitatione expreſſit. qq) Ipſe teſtatur Germanicus apud Tac. Annal. 2. Nunc ſcelere, inqvit, Piſonis et Plancinae interceptus, ultimas preces pectoribus veſtris relinqvo. rr) Sveton. in Caligul. V. 5. affirmans, Barbaros, qvibus inteſtinum adverſus ſe bellum fuerit, veluti in domeſtico communiqve moerore conſenſiſſe ad inducias. Huc referas exempl. Atheni-enſ. et Lacedaem. apud Thucid. l. IV. p. 162. de B. P. ex verſ. Laurent. Vall. edit. Baſil.

XII. Nec difficile eſt, pluribus exemplis Induciarum confirmare utilitatem. Omnium, qvoad nobis iudicare licet, pulcherrimum eſt, qvod Thucydides noſter literis mandavit. Vbi legas licet, Athenienſes cum Lacedaemoniis annuas inducias *ss)* pepigiſſe. Formula induciarum apud eundem extat, qvae ut eo tempore magnum ad Remp. Atticam momen-

mentum afferre credebantur, *tt*) ita tabulis publicis inſerebantur, ex qvibus eas coram populo Laches recitabat. Populo placebant: Lacedaemonii,nil qvod iuſtum erat,recuſabant. Pactorum auctores ab Athenienſibus miſſi erant, Nicoſtratus, Nicias, Autocles, militiae duces: A Lacedaemoniis Taurus, Athenaeus, Philocharidas. Vt de horum ſociis, Corinthiis, Megarenſibus, Sicyoniis et Epidauriis nil addamus. Athenienſium deniqve legati pacta magna animi religione ſervaturos, et de qvibus inter ipſos conveniſſet, placitis ad annum usqve ſtare paratos, apud populum ſpondebant. *uu*) Sed Caeſar qvoqve, cuius praeter ceteras Imperatorias virtutes,et egregia ſemper in bello opera eluxit, et admirandus in conſiliis ſucceſſus fuit, teſtimonia reliqvit induciarum, ſed non aeqve religioſe ſervatarum, qvam initarum. Tanta nempe in hac parte circumſpectione opus eſt, qvantum violatae pactionis damnum aeſtimari poteſt. Certe Trebonius,cui belli curam delegaverat Caeſar, nimium fidei hoſtium confiſus, inducias per ſcelus violatas, ſero magna ſuarum rerum iactura didicit. *vv*.)

ss) l. 4. bell. Pelop. p. 191. Nec minus pulchrum Induciarum pactarum exemplum occurrit eod. libr. p. 153. Vbi et elegantiſſimam Lacedaemoniorum ad Athenienſes orationem invenire licet. tt) Dicitur enim illic loci, qvod fauſtum ſit Athenienſibus, inducias fieri. uu) Ex his iterum inferimus, minus conſultum eſſe ut Principes vel ſummi duces ipſi conveniant ad ineundas inducias. Praeſtat enim mitti legatos, partim propter periculum, qvod ſubit Princeps, caput rerum deſerendo, et ſe dando in caſum; partim ideo qvod compertum eſt, parum ſaepe fructuoſos Principum congreſſus fuiſſe. Vt plane ſingulare ſit unius aut alterius exemplum, qvod bene cecidiſſe recordamur. Qvo nomine iam ſuccurrit Divus Fridericus I. Sereniſſimus qvondam Saxoniae Dux, ac Sacratiſſimi Imperii Elector, qvi cum per internuncios non poſſet, praeſens cum fratre VVilhelmo pacem fecit, ut praeter alios refert Piccol. Senenſ. Europ. Stat. ſub Frid. Imper. Huc ſpectat exemplum Henrici Aucupis, et Ducis Bavariae Arnolfi Mali, ap. Sleidan. p. 225. de Monarch. vv) l. 2. de Bell. Civ. Idem l. 3. de B. C.

XIII.

XIII. Eodem pertinet, qvod Libo et Bibulus a Caeſare poſtulaverint inducias et impetraverint, ut ire tuto et redire liceret, neu alter alteri damni qvicqvam inferret. *xx*) Tiſſaphernes ab Ageſilao, cui ſummam rerum Lacedaemonii permiſerant, trimeſtres inducias petens, adeo non repulſam tulit, ut uterqve etiam magna fide ſe conſervaturum iuraret ; Sed interea Tiſſaphernes, ut hominum mores ſunt, tempus *yy*) atqve occaſionem doli qvaeſierat, ſtante nihilominus pactis Ageſilao, ut teſtis eſt Corn. Nep. Scriptor graviſſimus.

xx) *In Ageſil. XVII. 2. Hinc conſtat, induciis iurato initis non ſemper eſſe fidendum: qvo pertinet illud Euripidis : Iuravi lingva, mentem iniuratam gero. Ad qvod conf. Cic. l. 3 de Offic. Alii, qvod hic ſubindicaſſe non alienum fuerit, eo nomine formulas fiduciarias et literas fidei publicae, aut ſolennium conventionum tabulas volunt exarari, qvas nec ambigue ſcribi nec fallacium dubiarumqve conditionum plenas eſſe oportet: id niſi fiat, amabile fiduciae exuent nomen. Qva de re vid. Differt. Praeſ. de Foeder, ad Herodot. inſtitut. yy) Eodem ferme modo, qvo Cnaeus Pompeius ita ſe dubium ſemper praeſtitit, ut temporibus inſidiari videretur , ut Velleius loqvi amat Hiſt. II. Qvi tamen ut calliditate Caeſaris poſtea deceptus fuerit, annotavit Boecl. ad Vell. Nam cum ille bello Piratico, et ſanctione Legis Maniliae potentiam ſibi aſſeruiſſet, Caeſar per concordiae et affinitatis ſpeciem illi impoſuit, ut alibi dixit Praeſ. Nec facile dixerim, an hac arte qvisqvam Philippum, Alcibiadem, aut Eumenem antecelluerit, de qvibus olim disqvirendi occaſio dabitur.*

XIV. Neqve ſilentio praetereundae, qvas Cicero *zz*) allegat, induciae, ubi cum hoſtis triginta dierum inducias feciſſet, noctu agros vaſtat, ſpecioſum fraudi titulum praeferens, qvod non ut dierum, ita noctium pepigiſſet inducias. Sed qvis neſcit optimarum rerum abuſus peſſimos? Vt recte dixerit Sufferius Albanus, invictas hoſtium vires et fortunam non vi, ſed iis artibus; qvibus imprudentia fallitur, ac dolis et fraudibus facilime everti. *aaa*) Haec eo dico, ut intelligatur, imprudentibus nihil bonum, nihil ſalutare eſ-

ſe, qvod bene parta curis atqve conſiliis retinere neſciant. *bbb*)

zz) *l. 1. de offic. p. m 469. aaa*) *Dionyſ. Rom. antiq. II. bbb*) *Optime igitur Marchiavell. l. 3. Hiſt. Florent. Fortunae, inqvit, malignitas prudentia ſuperari poteſt.*

XV. Qvanqvam igitur inducias male ſaepe cecidiſſe non ignoro, ob eam tamen cauſam minime negligendas ſvaſerim. Si vero nullius rei, ſaltem pacis ineundae ſpem praebent. Libo certe inducias pepigit, ut de compoſitione acturus videretur. *ccc*) Similiter Thucydides refert, pactis inter Athenienſes et Lacedaemonios induciis, utrosqve in ſpem pacis et foederum veniſſe. Qvo pertinet, qvod Halicarnaſſeus *ddd*) iam olim fidem fecit, Sabinos, et Romanos, pangendo inducias, eo deveniſſe, ut foedere paulo poſt coirent, et mutuis conditionibus iureiurando confirmatis amicitiam ſtabilirent. Imo fuiſſe legas, qvi cum inducias inirent, pacis ſenſiſſe fructus mihi ſunt viſi. Ita Volſinienſes inducias annorum qvadraginta pepigerunt. *eee*) Veientes *fff*) etiam centum annorum inducias impetrarunt, qvas dulce pacis nomen *ggg*) prae ſe tuliſſe, non immerito putabis, ſi temporis qvidem diuturnitatem aeſtimaveris. Iidem poſtqvam violaſſent Inducias cum Romulo initas, bello ad obſeqvia priſtina redacti, inducias qvadraginta annis duraturas, denuo petitum venerunt. Tali qvoqve modo populum Caeritis *hhh*) inducias centum annorum feciſſe, annalium monumentis mandatum accepimus. Longe plura recenſeremus, niſi longum nimis videretur. Vnum adhuc tamen hoc loco memorare iuvabit, qvod eo illuſtrius fore aeſtimamus, qvod ex sereniſſima Saxonum familia, cuius arcana, et innumeri pro Tevtonum Rep. ſuſcepti labores, et ſalutares ultro citroqve habitae conſultationes, abditiqve tantorum Principum ſenſus, aeternam fore Saxoniae felicitatem hodieqve ſpondent, deſumptum eſt. Nimirum Divus Ioannes Fridericus, ille religioſiſſimus Principum *iii*) priori

ab

abhinc ſeculo qvatuordecim dierum inducias concedi ſibi poſtulavit, ut cum Principibus Germaniae de conditionibus pacis conſultaret. *kkk*) Sed in promptu qvoqve eſt exemplum Divi noſtri Io. Georgii I. qvo animoſiorem inter Principes, glorioſiorem inter Heroas, conſtantiorem inter adverſa, ac diviniorem Sacrorum vindicem Germania non vidit, cuiusqve multorum bellorum experientia firmatus animus, plurimis ſuperiori tempore argumentis declaravit, tantam ſibi fuiſſe vim ad vindicandas Auguſti Imperii laudes, qvantam ne verbis qvidem exprimi poſſe ſperes, ut qvi ea patriae et toti Germaniae praeſtiterit, qvae alii ne votis qvidem conceperant. *lll*) Sic alio reſervamus recentiora induciarum exempla, qvalia in actis Belgarum occurrunt, qvi anno 1609. cum Rege Hiſpaniae duodecim annorum inducias fecerunt *mmm*) internuncio *Patre Ioanne Nev. nnn*) Nec ſinit brevitas, ut pactas ſaepe cum Vngaris ac Tranſylvanis inducias latius referamus. Saltem hic dolemus, nimium ſaepe temporis Turcarum Imperatoribus, inducias petentibus indulgeri. Id qvod olim Oratorem Regis Poloniae, ad Maximilianum Caeſarem miſſum, obſervaſſe memini, qvi affirmat, Turcas inducias poſtulare longiores, ut arma in unum Principem convertendo, maiore impetu graſſari poſſint, ea ratione, ſi occaſio ſuppetat, reliqvos qvoqve Principes oppreſſuri. *ooo*) Sane nemo hodie dubitat, Turcam cum Invictiſſimo Caeſ. Leopoldo noſtro inducias pepigiſſe, ut fortius premeret Venetos; cui rei argumento eſt *Candia*, qvae tot Turcarum impetus hactenus ſuſtinuit, ut pene ſub onere tanto fatiſcat. Id enim lex prudentiae reqvirit, ut indiciis cum hoſte initis, bellum alio transferatur, et hoſtis, qvi ſecurum ſe putat, per latus petatur. *ppp*) Qvod Svecis obſervatum recordor, qvi ſuperiori tempore inducias cum Rege Poloniae initas prorogarunt, ut tanto potentius iis, qvos hoſtes iudicaverant, imminerent. *qqq*) Philippus Macedo *rrr*) id adeo non ignoravit, ut qvaedam bella, pactio-

ne interpoſita, componeret, ut alios facilius aggrederetur, et glorioſius vinceret.

ccc) Caeſar l. 3. cit. ſub, loc. ddd) II. 5. Rom. Antiq. eee) Liv. V. 32. ex recenſ. Cl. Gronov. fff) Id l. 15. Dionyſ. II. 6. qvi affirmat, condiciones initae huius in centum annos pactionis, autoritate publica in columna inciſas fuiſſe. ggg) Inducias has vulgo Treugas appellare ſolent; eaeqve ut inſtar pacis habentur, ita multo maiori periculo violantur. Fortaſſe hic non inepte diſtingvas inter inducias longiores, et longiſſimas. Illae paci ſimiles, non cum pace eaedem ſunt. *Longiſſimae* parum a pace diſtant, qvales ſunt iſtae 100. annorum. Eodem modo inducias licebit dicere, breviſſimas, qvae in dies aliqvot: breviores qvae in ſeptimanam; breves, qvae in annum, aut, qvod non nimis excedit, ſpatium panguntur. *hhh) Liv. VII. 20. iii) Conf. qvae de hoc Magnanimo Principe alibi ad Romul. D. Praeſes dixit kkk) Tom. III. Hiſtor, eor. qvae incid. in Imp. Ferd. I. p. 2283. lll) Imit. Vellei. l. 2. Vbi de Auguſto Imperat. loqvitur, cuius laudes aliqvis Rittershuſius, aut Buchnerus melius exponat, atqve ego. Illius ſpeculum Principis, civiliter boni, ad Sereniſſ. El. noſtrum Io. Georg. I. anno 1612. ſcriptum; huius panegyricus, qvalis fuerit, teſtatum faciet. Sed non opus eſt verbis, ubi rerum teſtimonia, facinora, victoriae in promptu ſunt. Idqve latius perſeqvetur D. Praeſes in Hiſtoria Saxonum. Interim conf. de ei. induc. aliqvid infra. mmm) Linck. in Chronol. et Summi ingenii vir, meritorumqve in Rempublicam literariam nomine laudatiſſimus D. D. Egid. Strauch. in compend. hiſt. Sleidan. p. 232. Talium qvoqve exempla in hiſtoria Polonica ſuppetunt. Vnum dabimus ex Mart. Cromer. Rer. Pol. Tom. II. p. 639. edit. Baſil. qvi induciarum cum Ducibus Sileſiis Henrico Glogovienſi, Stivanienſi et Conrado ſecundo Olesnicenſi et Coſſenſi pactarum meminit. Conditio, qvam ferebat, haec erat, ut praedicti Duces Caliſiam venirent ad Regem, cum eo de exortis litibus damnisqve datis transacturi. Sed de his induciis conditionalibus agemus infra. Alias belli Pruſſici inducias memorat Luc. de Linda, vel ideo minime obliviſcendas, qvod aeterna eas pax exceperit. pag. m, 953. in Ser. Reg. Polon. qvod poſtrem. exempl. conf. cum ccc) Vt alios aliarum induciarum ſcriptores conſulto praetereamus: Si ſolum memoraverimus Io. Meurſium. qvi de Induciis libros prudentia refertiſſimos conſcripſit, de qvo praeclare iudicantem videas Celeberr. Conring. de civil. prudent. cap. 14. p. 232. nnn) Hanc enim Hiſpanorum eſſe artem, ut per religioſos inter-*

ter-

terpretes cum exteris agant, vel qvod ii ſpecie pietatis prae reliqvis arcana tegere, vel ſumptibus parcius uti poſſint, iam diu exploratum eſt. Huc conf. auct. de Indic. inter gent. P. II. p. 236. Sic ut paulo diverſa componamus, non ita pridem Sereniſſimus Rex Galliae legationem fecialem mandavit Archiepiſcopo Ambrunenſi, qvi ſumma pietatis obtentu profitetur, ſe ſi per iuſtitiam et legitimas Regis ſui praetenſiones liceat, pacis eſſe cupidiſſimum, cauſatus etiam, ſi fas eſſet, ſe ſangvine ſuo ſuperfuſo altari (im. Vellei. II. de Cinna loqventis) in qvo ſibi a DEO pacis auctore character pacis et concordiae ſit impreſſus, ſpiritum malle reddere, qvam belli materiam alere. Neſcio vero, an falli Lipſium hic oporteat, dum Solem qvempiam ab occidente ſurgentem praeſagire auſus fuit. De Conſtant. l. 16. Sed id hoc loco alienum eſt; videamus igitur de ſacerdotum in ſopiendis ſeditionibus utilitate. Verum de ea diſſeruit im Hoff *Singul. Polit. R. S. XV. huc conf. Gockel. Cap. XX. de Legat. p. 918. Qvo etiam pertinet, ipſum invictiſſimi Imperatoris noſtri Leopoldi exemplum, nuper Archiepiſcopum Salisburgenſem principalem commiſſorum curatorem in Comitiis Ratisponenſibus deſignantis. Ceteroqvin id eo trahi non debet, ut Clerici ac praeſules ſibi in res ſeculi, aut poteſtates civiles ius qvoddam arrogent. Huc Conf. E. Gock. c. 19. de pact. Id iam olim Illuſtriſſimo Haſſiae Landgravio VVilhelmo obſervatum eſſe, documento epiſtola eſt, ad Ser. Sax. El. data, qvae extat ap. Thuan. l. 76. qvo conf. Polyhiſtor ſine exemplo maximus Io. Andr. Boſ. in Ex. Hiſtor. de Pontif. Max. Ro. Vet. c. 4. th. 7. Meliores his fuerunt Veterum nullo revelati Dei ſenſu imbutorum Pontifices, qvi privati ſemper, nunqvam in imperio fuerunt. ooo) Tom. Germ. rer. a Nob. Marq. Freb. 235. Huc conf. Cl. Forſtner. Not. Polit. ad Corn. Tacit. p. 88. Venetis tamen ex alia cauſa foedera et pacem cum Turcis inita ſalutaria eſſe, idem recte docet in Omiſſ. lib. ſing. p. 28. 29. Eo ſpectant, qvae Renat. de Luſinga hac de materia nuper utiliſſime diſſeruit. ppp) Huc Hiſpanis uſu probatum eſſe refert Boxhorn. Inſt. Polit. qvarum limitatiorem curam G. Hornio doctiſſ. Polyhiſtori debemus, qqq.) Auct. epit. rer. Germ. ad ann. 1635. rrr) Iuſtin. l. VII. 6.*

XVI. Qvamobrem facile eſt colligere, in pangendis induciis cauto opus eſſe maxime, ut legi prudentiae cedat lex humanitatis, *sss*) prudentiae *ttt*) ſerviant arcana dominationis; haec ſuffulciat lex iuſtitiae, *uuu*) iuſtitiam tempe-

 ret

ret reſpectus publicae utilitatis, publicam deniqve utilitatem nihil vincere audeat. Qvi igitur iniuſta bella conflarunt, bello ut ſubigantur, meruiſſe ſe, admonendi ſunt. Cum, qvi ſemel nocuerit, ſemper, ſi data occaſio fuerit, nocere velle intelligatur. Tum vero praeſtat caute iniuriam vitare, qvam per nimiam lenitatem accipere, et ſpe impunitatis fraudes ac malitiam qvorundam ſovere. Certe nusqvam tuta eſt ſides, pactorumqve religio adeo hodiernis moribus exoleſcit, ut, ni exempla iuſtitiae legem miſericordiae ponant, vix avaritia cohiberi, aut iniqva bella poſſint compeſci. vv vv vv)

sss) Humanitatis eſt nihil denegare petentibus, et tamen aliqvando utile eſt, aut nullius rei facere copiam, aut exſcindere plerasqve gentes, aut earum libertatem penitus opprimere. Qvo conf. praeſ. libr. ſingular, de Vet. Germ. praetens. Vt maxime igitur graviter diſſerat Freinsheim. nec vincula humanitatis nec fas naturae rumpendum, nec Dei in hac parte decreta violanda eſſe; tamen id et prudentiam poſcere et cautionem exigere videtur. Immota eqvidem Dei ſunt decreta, ſi decreta ſunt, ſi decreta animo recte metimur, ſi accurate aſſeqvimur, ſi deniqve decreta in patrocinium iniuſtitiae non fingimus. Eſt ſibi Deus lex, et nobis regula, gentes, ſi a ſacris ipſius inſtitutis et religione pactorum abhorruerint, aut ſuppliciis, aut excidiis ulturus. Similiter ſanctum naturae fas eſt. Sed non committendum eſt, ut per fas decipiamur. Multi iuris nomen laudant, multi, fas appellant, ut rem eo magis deteſtentur. Tum vero nec uno ſe habet modo illud fas, qvod vel praecipiendi, vel permittendi notione ſe offert. Qvod ſi confundas, coelum terra miſcebis. Sed et multum damus humanitati, dummodo et nobis expediat, et non pingat fucata qvadam ſpecie crudelitatem. Nam ut fidem multi dant, pauci ſervant, ita et humanitatem plurimi promittunt, qvi ſibi qvaeſtuoſa, aliis exitioſa conſilia agitant. Erit inter exempla Cromvvellus, qvi cum mitiſſimi Regis Caroli I. ſubvertendi cauſas qvaereret, preces pro ſalute et felicitate eius allegare non erubuit parricida peſſimus, et fortuna melior, qvam iure. Vid. Bateus el. mot. nuper in Angl. part. I. et Peller. pol. ſcelerat. cap. 9. Addit. Scilicet premere infeſti indicia animi, eorum inter machinationes praecipua ars eſt, qvi et incautos opprimere, et innocentes e medio tollere ſtudent. Huc per-

pertinent illa Io. Baptiſtae Lenecii obſervat. Polit. qvae II. Forſtnero anſam optimi conſilii iudiciiqve dedit. Vt proinde niſi prudentia omnibus rebus interſit, non facile inter bona et mala diſtingvas, nec qvae recta ſunt, recte exeqvaris. ttt) Recte hoc monuit Vercingetorix ap. Caeſ. prodeſſe aliqvando affirmans, ſi ſummae diligentiae et prudentiae ſumma imperii ſeveritas addatur. uuu) Recte in hanc rem ſenſit Craterus apud Curt. VI. qvando ſvaſit, magna facinora auſos (maximum vero facinorum eſt, iniuſta bella movere) venia non poſſe mutari, qviqve miſericordiam conſumpſerint, amplius ſperare non poſſe. www) Hanc ob cauſam Pop. Romanus vel minimam bellandi occaſionem adeptus, non prius ab armis deſtitit, qvam hoſtis vires omni ex parte proſtraviſſet. Exemplum Perſeus exhibet, in qvo III. Monarchia ſpiritum, qvem in Alex. M. acceperat, miſere reddidit. De qvo vid. libr. Praecens. Imp. Illuſtrium Praeſid.

XVII. Verum ratio iterum hic, qvae agas, definiat, oportet. Cum enim ſaepe accidit, ut, qvi ſperare nihil poſſunt, rerum molem, cui impares ſunt, fato permittant, ac per ignes ferrumqve id petant, qvod precibus non poſſunt (qvandoqvidem deſperatio magnum ſaepe ad honeſte moriendum incitamentum fuit xxx) conſultum eſſe iudicamus, ut Princeps ſalutem Reipublicae tueatur, iam ut prudens, ne dolis circumveniatur; iam ut fortis, ne bellorum pro Republ. gerendorum pericula extimeſcat. Tum efficiat, ut non magis ſit miſericors, qvam iuſtus, recordatus, imperia primum armis qvaeſita, armis tenenda eſſe. yyy) Igitur pro re nata utile fuerit, nec plane inducias negare, nec tamen concedere, ut longiores ſint, ne hoſtis tanta libertate abutatur. Sane Batavi hodieqve ignavas Induciarum moras deteſtantur, et ſe nimis fuiſſe liberales, qveruntur, ſero expendentes, breviori temporis ſpatio initam illam cum Rege Hiſpaniarum pactionem circumſcribendam fuiſſe. zzz) Nec Turcae aaaa) alio conſilio ſua moderantur arcana, optime ſibi conſcii, continua bella etiam timidis animum addere, paulo vero intermiſſa, et induciis qvaſi interrupta, ut generoſi

qvo-

qvoqve animorum impetus relangveſcant, facile efficere. Nec falli eos, triſtis ſaepe experientia non ſine magno omnium dolore approbavit. Eſt igitur certum Induciis tempus conſtituendum, ſed non nimis longum, ne hoſti opportunum, nobis inutile atqve exitioſum fiat. Vtendum enim eſt fortuna, cum indulget, nec ad nutum labefactari hoſtis, curſus victoriae abrumpendus. Hae igitur partes Principi a Deo Immortali datae ſunt, ut timeat: hoc decus accepit, ut caveat, ut defendat: hanc ſpartam ornet: hanc dignitatem tueatur, Et erit mihi PRINCEPS. bbbb)

x xx) *Sic Caeſar magis conſvetudine qvam hoſtium merito benevolum ſe exhibuit. l. 2. de Bell. Gall. Scilicet recte olim Philippus dixit, ſpem gratia cito abrumpere, ad bellum civile properantium eſſe. Curt. X.* yyy) *Hanc ob cauſam Velleius Panſae et Hirtii conſilia laudavit, qvod ita ſvaſiſſet Gaio Caeſari l. 2. hiſt. Eodemqve modo Auguſtus, temporum callidiſsimus Moecenatis conſilium probare maluit, qvam Agrippae, qvorum ille Principatum armis partum retinendum; hic Po. Romano reddendum eſſe cenſuerat. Conf. Stirn. tit. 3. de Leg. Reg. Nomoth.* zzz) *Forſtner. hanc ob cauſam, perſto, inqvit, firmus in eo, plus Hiſpaniae Regem contra foederatos Batavos duodecennalibus induciis, qvam qvadraginta annorum bellis profeciſſe. Omiſſ. ad Tac. lib. ſing. p. 8. Et recte non nemo apud Abrab. Golnitz. Geogr. p. 195. ait. Nocuere olim nimis, (Batavis) ignavae induciarum morae, et qvantum nocuerint, ſenſere, ut nunc deteſtentur. Conſentit Summus Orator Batavus, dum ait, continuum Batavorum cum Hiſpanis Bellum duodecim annorum otio ſemel male dilatum fuiſſe, ut maius et atrocius reſurgeret. Orat. V. de Belg. pace conf. id disqv. Polit. caſ. 4. et Trut. Stal. Europ. ubi pleraqve ad hoc inſtitutum attinentia invenies.* aaaa) *Forſtn. Polit. ad Tacit. p 38. Hinc recte Campanella, Magnum, inqvit, prudentiae argumentum eſt, vicinos in armis non diu detinere, ne exercitati et ſtrenui evadant. Id obſervari, fortaſſe profuiſſet Septentrioni. De Monarch. Hiſp. c. 27. Nec a Rege prudente alienum eſt ut moram ſubinde magis, qvam bellum metuat, ut bene ex Liv. cit. Lipſ. l. 6. c. 7. pr.* bbbb) *Nempe Magnatum hic Symbolum ſit: Fallimur opinione. Qvod expoſuimus in exercitat. Moral. ad Saaved. Symb. Polit. 46.*

XVIII.

XVIII. Nunc demum idoneum mihi viſum eſt explicare, qva cura atqve circumſpectione ſalutares induciarum leges recte ineantur. Vbi qvidem optandum nobis eſſet, ut tantum ſpatii ſuppeteret, qvantum argumenti. Nihilominus, ut eo, qvo coepimus, tranſcurſu omnia exponamus; ex aliis neceſſarium ducimus, ut nullae pangantur induciae, niſi evidens noſtrarum partium utilitas ſubeſſe deprehendatur. Dehinc mature caveatur, ne inducias petens, ſpecie amicitiae dolos intendat, aut praetextu calamitatis, cauſas opprimendi comminiſcatur. Si liceret exemplis rurſus inſtitutum interpellare, oſtenderemus facile plures fuiſſe, qvibus nulla religio fuit, foedera militaria utilitate, non fide ſancire. Talis perfidiae damnati ſunt Maſſilienſes, cccc) qvi induciis per ſcelus violatis, Romanorum pietati illuſerant. Nec melior Veientium dddd) fides fuit, qvibus iusiurandum, qvo Romulo obſtricti fuerant, adeo non fuit curae, ut eo etiam fraudes atqve ſcelus tegere non erubeſcerent. Sed nemo erit, qvem fugiat barbarae perfidiae exemplum. Nam tametſi Turca ſuperiori tempore inducias cum Hungaris ad annum usqve *1663*. duraturas pepigerat, tamen eas contra conventorum fidem, et contra ipſum fas gentium, impia levitate reſcidit, et qvam ſancte pactiones habeat, nimis manifeſtum documentum poſteris dedit, et qva cautione Sacratiſſ. Imperatori noſtro Leopoldo in hac parte opus ſit, admonuit, qvem anno *1664*. novas cum Mahumete IV. feciſſe inducias accepimus.

cccc) Caeſ. l. 1. B. Gall. dddd) Dionyſ. et Liv. ſup. cit. loc.

XIX. Tum vero expendatur, an pactis induciis, hoſtis ad priſtinam redire potentiam poſſit. eeee) Huc pertinet, ut non modo iureiurando hoſtium fides devinciatur, ſed obſides etiam poſtulentur, et finitimi ffff) per qvos ut plurimum conciliari foedera ſolent, fidem ſuam interponere iubeantur. Ad haec eorum, qvi inducias pangunt, ſaluti, publicae fidei diplomate, gggg) aut codicillis ac tabulis ad eam rem factis caveatur.

Nec omiſerim id Principi meo ſemper in aurem dicere: nemini ad deſperationem dandam eſſe occaſionem. Nam et haec peſſimis ſaepe initium fuit ſalutis, et maioris ſpei occaſio, et multos ad res impie audendas ſtimulavit. Qvi enim nihil poteſt ſperare, deſperat nihil, ex mente Veteris Tragoedi. Proinde mirari ſubit Romanos, prae ceteris gnaros, qvando aut arma capeſſenda, aut intermittenda eſſent. Nec diffiteri hoc potuit Asdrubal, qvi eos plus parcendo victis, qvam vincendo, imperium auxiſſe affirmavit. hhhh) Eopſe tamen nolim inducias utilitati hoſtium ſervire, monuiſſe contentus, rationibus, qvas prudentia ſuggeſſerit, omnia haec eſſe definienda, ut ne qvid nimis fiat, aut parum. Multo minus negligendum eſt, ut ſimulatqve de Induciis conventum eſt, eo maiori cura de acriter mox inſtaurando bello cogitetur, et militi de commeatu, miſſilibus, tormentis et pyrio pulvere abunde provideatur. iiii) Praeterea in eo elaborandum, ut hoſtibus tuto qvidem eundi et redeundi poteſtas concedatur, kkkk) ſed ea lege, ut nec in caſtra, nec in munitiſſimas Vrbes admittantur. Enimvero prodita legas exempla eorum, qvi ſancto Induciarum iure abuſi, hoſtes ſpe ſecuritatis deceptos immane qvantum ludificati ſunt. Id cum Selgenſes, ut par erat, non obſervarent, parum ab exitio abfuerunt. llll) Illud qvoqve ex Annalibus Tevtonicis ſuperiorum temporum conſtat, eqvites Cataphractos Gongazae, Ducis Navarrenſis, praeſidia in oppido Charitum diſpoſita, per ſpeciem neſcio cuius benevolentiae oppreſſiſſe. mmmm) Nec dubitavit Philippus praetextu induciarum hoſtis conſilia eludere, et ſpecioſum fraudibus titulum praeferre, curam militum ſepeliendorum, ut aufugiendi caperet occaſionem. nnnn) Propria vero haec Romanorum laus fuit, qvibus pacta etiam cum Barbaris inita oooo) ſancta ſemper fuiſſe, animadvertamus licet. Proinde etiam factis cum Porſenna induciis, hoſtes ad ludos Circenſes in urbem admiſerunt. pppp) Sed neqve hic alienum foret, ediſſere, qvomodo inducias peten-

tentibus certae ſint ferendae conditiones. Id prae reliqvis foederatis Bataviae ordinibus obſervatum eſt, qvi prius de induciis agere noluerunt, qvam Rex Hiſpaniae et Archi-Duces Auſtriae iuri ſuo, qvod in eos praetendebant, renunciaſſent. qqqq) Imo et curae eſſe debet, inducias conceſſuris, ut vel pecunia ab hoſtibus redimantur, vel certa earundem arrha conſtituatur, ne temere beneficium tribuiſſe videamur. Qvanto enim id uſui ſit, vel ipſis Turcis iam diu compertum eſt. rrrr)

eeee) Qvo qvidem caſu aut extremis malis extrema remedia adhibenda, aut induciæ exigui temporis, qvo hoſtis vix habeat facultatem colligendi vires, ſunt concedendae. ffff) Cum enim ex dignitate belligerantium ſit, per alios inducias conciliari, ut famae, cuius magnum in bello momentum eſt, utrinqve ſibi conſulant, ac neuter eorum tam expetiiſſe inducias, qvam conſenſiſſe in eas videatur: Iuſtum eſt, eorum interponi fidem, qvi hanc ſibi delegari curam paſſi ſunt. gggg) Tales fidei publicae tabulas ſupra dedimus ex Thucyd. et Scriptor. German. hhhh) Liv. XXX. 42. Hinc peccavit Froto, Rex Daniae, qvem Inducias contra ius faſqve ſimpliciter abnuiſſe, refert Crantzius. iiii) Recte Boxhorn. noſter ait, foedera militaria non aliter, ac bella, debere aeſtimari, qvia per foedera hoſtes in ſe graſſentur, licet ſine armis. kkkk) Vulgo commeatus dicitur, qvo ſenſu etiam Iuſtinus et boni auctores hac voce uti conſueverunt. Eſtqve licentia ad tuto eundum et redeundum certis perſonis conceſſa. Eam ob cauſam ius commeatus ſemel conceſſum exigit, ut praeſtentur itinerum damna. Id enim fieri debere ius gentium dictat, ratio ſana ſuggerit, iubet neceſſitas, populorum denique cordatiorum mores confirmant. Huc pertinent literae commeatus, (illuſtris Gisbertus de VVit. in Orat. ad viduam Ioan. IV. Regis Luſitaniae habit. ſyngraphum liberi abitus dixit elegantiſſime.) qvarum iure denegatarum exemplum in Rege Daniae reperias, qvi tales legatis Pii IV. Pontificis ideo non conceſſit, qvod ab ipſo nec auditus nec convictus, pro haeretico haberetur. Stirn. Nomothes. tit. XII. llll) Polyb. l. V. mmmm) Tom. 3. rer. geſt. ſub imp. Maximilian. p. m. 2526. nnnn) Liv. XXXI. 38. oooo) Huius rei exemplum praebuit Ioſua, qvi etſi totum reipubl. Iſraeliticae Dei praecepto ſe dederat, tamen ut foedus cum Gabaonitis ictum rumperet, nec verbis commoveri ſpecioſis, nec ulla perſvaderi ratione potuit. Huc conf. cap. Ioſ. IX. pppp) Eoqve

qve ludicro Circenſi eo impenſius duces et iuvenes delectabantur, qvod ad uſum belli tractu temporum verteretur. Liv. XLIV. 9. qqqq) Huc ſpectant, qvae diſſerit auct. de iud. inter Gent. part. 2. ſ. 7. p. 7. rrrr) Sic Legatus Turc. Imperatoris a Maximiliano flagitavit, ut pro arrba induciarum qvotannis tricena millia ſolidorum (ducatorum) penderet. Tom. III. eorum qvae incid. in gubernat. Ferdinand. I. p. 2090.

CAPVT II.

I, Superſunt monita qvaedam, nec inutila, et praeſenti loco peropportuna, vel eam ob cauſam dictis ſubiungenda, qvod aut ad ſuperiorem explicationem pertinere aut prudentiae civilis intereſſe nobis videantur. Vbi omnium primo venire in disqviſitionem poſſet; an, dum de pangendis induciis agitur, omnes bellorum actus ſimpliciter intermittere ſit conſultum, ut tanto facilius ſalubri huic pacto praeparentur diſſidentium animi? Autor Secretorum, qvae vocat. Ottomannicorum, a) hoc ſvadebit omnino, qvi inter cauſas belli cum Turcis continuati id refert, qvod Maximilianus per illud tempus, qvo de pace componenda tractatum fuerat, Albam Regalem inſidiis occupaſſet, cum iis rebus factum fuerit, ut Turca ne audire qvidem ulla faciendae pacis conſilia voluerit. Verum in hac cauſa aliter de iure, ac de prudentiae lege, erit exiſtimandum. Multa facere per fas gentium licet, qvae facere, prudentiae vetant praecepta. Notum alioqvi publice eſt, Batavos b) nuper ſummo belli iure Claſſem Britannicam tunc afflixiſſe maxime, cum Bredam conveniſſent Legati de pace revocanda acturi. Recte Summus Boxhornius, c) Ante initum, inqvit, foedus hoſtilia conſilia eſſe debent; poſt initum amica conſpiratio. Enimvero qvamdiu nondum facta pactio eſt, tamdiu id integrum erit; cum niſi haec praeceſſerit, nulla contrahi obligatio, nulla iniici animo religio, nullum connecti iuris vinculum poſſit, qvod te vel adſtringat, vel intra

cer-

certos limites, qvales conventorum ſunt, coerceat. Cauto ergo hic opus eſt. Qvanqvam belli fortuna attrito id vix ſvaſerim, niſi evidens appareat utilitas, qva ita priſtina ſarcire damna, acceptasqve penſare clades poſſit, ut induciis ſuperſedere inpoſterum liceat. Illi vero cui proſpere bellum ceſſit, eo hoc facere conſultius eſt, qvod victorias continuare, nullum ius armorum, nullum fas gentium, nulla pietas prohibeat.

a) cap. 68. edit. anno 1620. lingva vernacula. b) Id et publica acta non ita pridem, et novi Belgarum annales dilucide teſtantur. Britanni enim cum Belgas pacis avidiſſimos eſſe cognoviſſent, nil ab iis periculi imminere poſſe, iuſto confidentius cenſuerant. Sed dum ita ſeu incauti ſive ſecuri agunt, magnam et claſſis ſuae et exiſtimationis publicae iacturam faciunt, poſteris documento futuri, nunqvam magis ſolicitum reqviri partium diſſidentium animum, qvam cum de componendis bellorum diſſidiis laboratur c) Inſt. Polit. l. 1. cap. 13.

II. His conſeqvens eſt, ut pacturos inducias moneamus, ad vires hoſtium advertant animum, conſideraturi, qvantum ab illis ſibi ſit timendum. Nam tametſi neminem lateat, inducias iure gentium concedi, qvod et bella gerentium utilitati inſerviant, et ratione naturali nitantur, et tacita cultiorum gentium conſenſione approbatae eſſe intelligantur. *d)* Tamen accidere poteſt, ut qvemadmodum circumſtantiae et rerum agendarum occaſiones variant, ita non cuivis concedi induciae debeant. Qvid igitur qvaeſo, ſuperiori tempore adegit Batavos, ut cum Hiſpanis in inducias conſentirent? Sane ius gentium ut cum iure imperii concilietur, alterum cedere alteri debet. Facile autem augurari Batavis licebat, hoſtes per otia induciarum et collecturos magis vires, et iis elapſis, acrius inſtauraturos eſſe bellum. Non dicam, qvomodo expeditionis Indicae per id tempus ſtiterint curſum, et in diſcrimina certe inciderint plurima. Subit hic recordari conſilii a Rege Galliae hoc anno ſuſcepti, inducias, qvas Hiſpani petebant, nec ſimpliciter repudiaturo, nec tamen ſine cautione recepturo.

Nimirum Chriſtianiſſimi Regis arcanum erat, prius non admittere inducias, qvam Hiſpani fidem dediſſent, in iuſtam et ſibi honorificam, et a poſtulatis non omnino alienam pacem conſenſuros. *e)* Recte prudentiae conſultiſſimis Boxhornius ſvadet, inducias facturum intelligere debere, et qvantum differat ſibi, et qvantum interea temporis hoſtis poſſit exeqvi. Omnes, inqvit, intutae induciae ſunt, poſt qvas denuo et atrocius exoritur bellum, cum belli tantum ſint meditamenta. Intempeſtivae etiam induciae illis gentibus ſunt, qvae hactenus felices, earum ratione ſuae, tantum curſum ſiſtunt felicitatis *f)* Nec tamen negaverim, ſaepe qvaſi praeludia pacis eſſe, et utile reſtaurandae concordiae inſtrumentum. *g)* Prudentibus ergo haec dicta ſunto, qvorum intereſt ſcire, et qvid expediat ſibi, et qvidnam qvadret ad praeſens. Hoc nil cum ſimplicitate, nil cum ſtoliditate commune habet.

d) Exigente utilitate publica, induciarum hoc ſanctiſſimum inſtitutum coepiſſe, manifeſtum eſt, qvod et per eas alterius calamitati ſubveniatur, et devictorum miſeriae conſulatur. Tali pacto Vologeſen petiiſſe inducias teſtis eſt Tacit. Annal. XV. p. m, 268. Nam licet eas nec natura praecipiat nec probibeat; tamen ab eo tempore, qvo bella geri coeperunt, omitti non poſſunt; qvandoqvidem nec ſummo ſemper uti iure expedit, nec omnem denegare miſericordiam, pium videtur, nec alterius procurare excidium, iuſtum apparet; praecipue ſi et faciendae reconciliationis, et penſandorum belli ſumptuum non plane nulla ſpes affulgeat. Itaqve et conſilia et rationes omnes ad humanitatem, qvoad eius fieri poteſt, referant Principes, et qvod ipſi expetere rebus adverſis poſſunt, ſecundis nemini denegent, Sereniſſimi Electoris Divi Ioh. Georgii I. exemplum imitaturi, qvi et conceſſit, et accepit inducias, ut ex Tricennalis belli monumentis, qvibus eius immortales virtutes et ad aeternam poſteritatis memoriam inſignes, conditae ſunt, clariſſime apparet. Ceterum qvam ſancte armiſtitium habuerit, qvam religioſe inducias coluerit, vel ex literis anno 1647. 6. Nov. ad praefectum militiae Svecicae datis colligere eſt. Qvae cum praeter alia, publicis inſerta ſint annalibus, fruſtra Principem omni laude maiorem, laudare ingredior. e) Pax, ad qvam digitum hic intendo, hoc anno inter Sereniſſ. Galliae et Hiſpaniae Regis coaluit. Qvae ſi fortaſſe

non

non utilis Niſpano, tamen civibus Belgii nonniſi pace florentibus ſalutaris, Caeſari invictiſſimo ſubinde expetita, Illuſtriſſimus Sacri imperii Senatoribus accepta, glorioſiſſimo Electori noſtro Ioanni Georgio II. publico laetitiae argumento inter tormentorum fragores tympanorumqve ſtrepitus ſolennia mereri auguſtiſſima viſa eſt. Nimirum haec ſummi Principis pietas eſt, qvam et attonitus miratur terrarum orbis, nec, niſi ipſa malitia criminatur. Vt vel eo ſolum nomine (qvis enim reliqvas auguſtiſſimas virtutes percenſeat) dignus fuerit, cui Deus immortalis et Caeſarum eligendorum arbitrium daret, et excelſiſſimum in Sacratiſſimo Imperii Senatorum Concilio faſtigium tribueret. Nec audaculus ille et perſonatus Proſopographus: VVaremundus Sincerus, tanti et tam auguſti Principis tacere laudes potuit. Maieſtatem, inqvit, ut decet, veneratur imperatoriam: Vicinitate innoxia gratus eſt Principibus. f) Haec innuere mihi videtur Hornius O. P. part. 2. fin. Guſtavus VVrangel, inqvit, cum feliciter in Auſtriam et Bavariam irrupiſſet: ac Caeſareanos paſſim debilitaſſet, primo ad inducias; deinde ad pacem rem deduxit Huc ſpectant inducia Mazarinii, ſummi nuper in Gallia ſanctioris conſilii, arcanorumqve imperii Adminiſtri, qvi eodem pene inſtituto paci proluſit.

III. Hic etiam, niſi ea de re iam antea aliqvid monitum eſſet, expediendum foret, an ei, a qvo inducias paciſci conſtitutum alteri eſt, dari obſides conveniat? Qvod fieri oportere, et ratio ſvadet ſecuritatis, et infinita oſtendunt exempla. Talem in modum Elector Mauritius h) cuius coelo receptus animus, virtutis in terris aeterna memoria eſt, Magdeburgenſibus, vadibus nomine Caeſaris datis, inducias conſervaturum ſe, confirmavit. i) Qvale tamen hic latuerit arcanum, neminem prudentiorum fugit. Similiter et Romanos dediſſe obſides, iam ſupra eſt monitum. Sed ea obſidum datio non eo valet, ut a religione ſacramenti et data fide liberet. k) Interim de Induciis inter Ducem Albanum et Pontificem initis ſcribit Natalis Comes, l) ad captionem ac fraudes comparatas fuiſſe. Neqve inqvit, ullae fere ſunt induciae fieri ſolitae, niſi ad fallacias, cum modo fiant ad proditiones commodius inſtruendas, modo ad reſumen-

das

das vires, ut promptiores paratioresqve poſſint inſurgere. Qvo Lyſandri refert facinus, cauſantis, a ſe dierum, non noctium pactas fuiſſe inducias. Eoqve ſpectant induciae ad exitium pene Mediolanenſium pactae, qvas Lib. VI. H. Fl. memorat Scriptor Florentinus. Hoc arcanum Frotonis, Regis Daniae expoſuit nobis Alb. Cranzius I. Vandal. IX. Eumqve imitatione expreſſit Henricus IV. Rex Galliae, a rerum, qvas geſſit, incredibili fama Magnus appellatus, qvi ne hoſti, Sabaudiae Duci, ſpatium daret colligendarum virium, inducias, qvibus ſaepe ali pertinaciam acceperat, denegavit, prout doctiſſimus rerum civilium Ioannes Schmidelius obſ. ad diſſ. V. Boxhorn, ex Pet. Matt. refert. Nec omiſerim huc referre, Pharasmanem, etiam pactis induciis, filium Rhadamiſtum (cuius elegantem cum Solimanno Turcarum Imperatore, comparationem exhibet Annibal Scotus ad Tac. Annal. XII. p. 472.) monuiſſe, obſidionem, qva per religionem conventorum decedendum fuerat, continuaret, et oppugnationem Caſtelli Mithradatici acceleraret. Haud diverſum fortaſſe Moſchorum Imperatoris inſtitutum eſt, qvem vergentis huius anni menſe cum Tartaris et Coſacis inducias pacturum, ex actorum monumentis publicis accepimus. Sed ut iis hactenus defuit ſucceſſus, ita clades alteri parti certe non defuit. Affertur qvoqve Turcam hoc tempore (ſi vera tamen fama eſt) conſilia induciarum cum Veneta Rep. pangendarum agitare. Qvae qvo ſpectent, nemo non cordatiorum intelligit facile. Verum enim vero a pravo et vitioſo qvorundam more ad rem ipſam ſummovendam, ineptus ſis, ſi colligas. Qvid? qvod ea ratione nulla ſocietas, nullum probandum foedus eſſet. Monebit, opinor, Machiavellus, inducias a Nicolao Piccinino, ducis ſui nomine factas, primo initia, mox firmamenta pacis fuiſſe, l. VI. H. Fl. Igitur cum laudamus inducias, prudentibus earum committi iudicium volumus, qvi et recta verſare conſilia, et ſalutares publi-

bli-

blicarum rerum inire rationes poſſunt. Tum vero Comes iſte Venetus ut alias iudice Arumaeo m) parum dextre iudicat, ita perperam induciis imputat, qvod Pontificis perfidiae imputatum oportuit. Fecerant Carolus V. et Henricus II. Galliae Rex inducias. Vterqve ſervaturum ſe, ſpoponderant. Sed regiam fidem pontificius aſtus mutavit, dicam, an vicit. Hortatur, rumpat inducias, qvibus nonniſi inſidias ipſi ſtructas intelligat. n) Imo praeclarum hoc Pontificis facinus eſt, unde non parum turpitudinis ad purpuratos redundat patres. Scelus erat, nulla victima expiandum, nulla unda eluendum, cum Vladislao ad violandas inducias dux atqve auctor eſſet. o) Nam qvis eum in rebus ſeculi dedit iudicem ? Qvis arbitrum negotiorum civilium conſtituit? ineptioris, Incertum, an ſuperbioris ingenii argumentum fuit, cum pacem in Auguſtis Comitiis factam, habere ratam nollet. p) Nimirum ſumit ſibi, qvae non habet, rapit, qvae Deus odit, Principes averſantur.

h) Invehitur in eum Comes Venetus, Campanella, et omnes, qvi ſtudio partium ducuntur digni, qvi in conſpectu publico erubeſcant. Sed erubeſcunt. Tam efficax eſt veritas. Salva igitur res eſt. Aſſerit eius laudem atqve immortalem gloriam Frid. Hortleder, et natus vindicandae Domus Saxonicae exiſtimationi Io. Sleidanus, elegantiſſimus inter Germanos Hiſtoricus, iudice Hortled. et Boecl. in Muſaeo. i) Tom. II. Geſt. Carol. V. k) Nam obſides ſunt qvaſi acceſſiones qvaedam, qvibus non tollitur, ſed firmatur obligatio princeps. Id ſi libet, contendas licet cum fideiuſſione, qvae ad cavendum efficacius principali accedere obligationi ſolet. Huc conf. Ayala et tr. de iud. inter gent. p. 448. l.) Hiſtor. Vniv. ſui temp. l. 10. ad A. C. 1556. m. ad A. B. d. 6. d. 7. Huic ſuffragatur Frid. Hortlederus in diſp. Iurid. Politic. pro defenſ. Patr. libertatis et pac. p. 11. qvae extat in Pol. Imperial. Goldaſti part. XXXI. p. 1375. Simile alibi de Lazio iudicium Praeſes *dedit, cum inſtitutum de praetenſ. Cimbrorum et Teutob. libro ſingulari perſeqveretur. n) Sic Legatus Pontificius ait in regio conſeſſu. Qvodſi qvis inducias mihi obiecerit, ego longe bellum eſſe anteferendum huiusmodi inſidioſis induciis contenderim, qvae multo magis, qvam apertum bel-*

E *lum*

lum ſunt periculoſae. His non multo poſt ſubiicit, probabilem iam defenſionis Ecclesiae occaſionem oblatam eſſe, pollicetur qve, Pontificem auxilia ſummiſurum. Hem praeclarum monitorem: hem tyrannidis machinatorem, et perfidiae inſtinctorem. De hac tyrannide praeclariſſime vir Summus et de ſtudiis cum divini, tum humani iuris, omnisqve prudentiae immortaliter meritus D. Caſpar Zieglerus, Patronus, Hoſpes, Praeceptor ſubmiſſe ſemper honorandus latiſſime in Notis ad iura Canonum publice expoſuit. o) vid. tract. ſub tit. Turcar. art. et arm. ubi allegat autor, Iulianum Purpuratorum Pontificis praecipuum fere his argumentis ad perſvadendum eſſe uſum. Non debere eos icti foederis poenitere, qvi a Graecis ad novam expeditionem invitentur. Sacramenti vinculum, qvo Turcis obſtringantur, rumpi debere tanqvam infidelium: iusiurandum illud contra Chriſtianae Societatis incrementa editum nullavi obligandi praeditum eſſe: tum nec inconſultis fratribus, et invito Pontifice cum barbaro hoſte ſanciri foedus poſſe. Leges ſervari debere usqve ad aras. Praeferrent igitur nomen ſanctiſſimi Patris amicitiae peſſimi hoſtis, et qvantocyus ad delendum Turcam properarent. Intereſſe hoc Chriſtiani orbis, et fore ex dignitate Regis. Suppetere milites rerum bellicarum peritiſſimos: a tergo munitiſſimas civitates relicturum, a fronte omnia victoris futura. Tormentorum, glandium, armatura ſatis eſſe. Principes qvoqve affuturos, de commeatu et ſtipendiis una opera proviſuros. Praeſtare deniqve qvidvis facere, qvam Turcarum libidini, feritati, avaritiae inſervire, et committere ut latius Ottomannica ſuperſtitio graſſetur. Pugnaturum Regem pro communi Chriſtianorum ſalute, pro aeternitate regni, pro ſecuritate publica, pro aris et focis, pro diis penatibus, libertate et honore Vngariae, pro legibus et libertate Graeciae, pro liberis deniqve et coniugibus, qvibus, Rege vita functo, a Babaro multa pericula immineant. Facunde ſatis, ſi ſatis iuſte. Nobis ſententiam Purpurati verbis iis proferre libuit, qva locutum res ipſa ſuggerit. p) Nimirum ſanctio illa VVeſtphalica anno 1648. facta, tam male habuit pontificem, ut ad ratam habendam nullis adduci rationibus voluerit. Qvam dum irritam pronunciaret, omnibus ludibrio fuit. Nec immerito, qvod binis vicibus contra obteſtaretur; primo qvidem Innocentius X. per interpretem Fabium Chiſium. Deinde hic ſub nomine Alexandri VII. qvod in locum Pontificis inaugurato impoſitum fuit, per internuncium Scipionem de Comitibus nullam declaravit Pacem Auguſtam. Sed pretium non iu-

tulerunt aliud, qvam aut impudentiae labem, aut notam ineptiarum. De illo feſtive invictiſſimus et auguſtisſimus Divus Imperator Ferdinand. III. Ha bel tempo, Signor Nuntio il Papa, perche Donna Olympagli raſpa il capo per farlo dormire. Vid. deſcript. Vit. Olympt. Mald. p. 146. 147. Epiſtola, qva praedictam ſanctionem irritam pronunciat, et iniqvam, extat in ſcripto, cui titulus eſt, Syllog. Orb. Terr. Practic. ao. 1665. Hamburg. edit. Sed haec atqve talia ex actis temporum publicis non poſſunt non conſtare.

IV. Sed nunc unum praeferunt induciae ingenium. Aliae fiunt in rem, aliae in perſonam. Haec cum perſona extingvuntur paciſcente. At multo ſecus illae ſe habent, qvales fuerunt Romanorum, inducias ſine mentione perſonae in centum aut plures annos paciſcentium. Si vero verſetur in dubio, notione rei, an perſonae definiatur pactum. Iudicandum erit ex verbis formula pacti comprehenſis, qvali illa ſenſu veniant, qvippe germanus vocum ſit ſignificatus. Dehinc pro diverſo regnorum rerumqve publicarum ſtatu, vel pro re, vel pro perſona praeſumitur. q) Sunt etiam, qvi doceant, inducias alias expreſſa, alias tacita conventione initas intelligi. Verum huiusmodi induciae, qvas ex tacita pactione aeſtimant, omni obligandi effectu carent, ac induciarum qvidem nomen obtinent, ſed vim non aſſeqvuntur, ut praeclariſſime nos monuit D. D. Ziegler. in Diſp. ſupra laudat. theſ. 31. Sed vero nec omnes induciae pure ineuntur, ſed qvaedam etiam ſub conditione, qvae iterum variare poteſt. Harumqve ſi recte recordor, exemplum praebent civis rebelles oppidi San Iani Angelii, inducias ad X. dies ſub conditione paciſcentium, ut in rer. Germanic. ſuperior. ſecul. Volumine eſt. Vbi Doctores morum diſpicere ſolent, an induciae a duce pactae, Principem, cuius ille auſpicio bellum gerit, teneant? Nos id breviter componemus. Nam duces maieſtate deſtituti (contingere alioqvi poteſt, ut ipſe Princeps auſpicio ductuqve proprio adſit bello) vel habent ex conceſſione Principis libe-

ram de incundis belli foederibus poteſtatem, vel praefinitam, aut circumſcriptam. Si conſtet, illam Duci datam eſſe, res extra omnem erit controverſiam, licere Duci, uti viſum ipſi eſt: ſi eqvidem utile aut neceſſarium fuerit, pangere inducias. Sin vero ea permiſſa non fuerit, ſpes rati, Duci aſylum erit. Nam rebus ita ſtantibus, in eas niſi ſub conditione conſentire non poteſt. Si enim Princeps urgeri molem belli velit, nec ſponſionem ſub conditione datam, eſſe ratam iubeat, haud dubie nulla eſt illa induciarum pactio. Sed ſi Princeps eo tempore, qvo induciae panguntur, taceat, non ſine cauſa dubitandi erit ratio, an ex iſto ſilentio colligere liceat, ratas Principem inducias habuiſſe? Certe ſi nec longiori disiunctus loco ſit, et ſuppetant argumenta, initae pactionis famam ad ipſum perlatam eſſe, ac ſilentio alii acceſſerint actus, unde ſaltim veroſimiliter de voluntate habendi ratum conſtare poſſit, ſtandum a parte affirmantium haud ex vano putaverim. Sin vero ad ſilentium alii actus aggregati non fuerint, unde rati indicia praebeantur, non eſt, qvod ſoli ſilentio in hac cauſa innitendum exiſtimes. r)

q) Ern. Gockel. de foeder. cap. 17. p. 773. Ill. Grot. de Iure B. et P. II. XVI. 16. pag. edit. noviſſ. 284. r) Egregia hic qvoqve notat Ill. Grot. II. XV. 17. p. 276.

V. Ex iis, qvae proxime monita ſunt, deducimus, omne id qvod pactus fuerit inferior, cum exceptione ſuperioris intelligendum eſſe; qvippe cuius poteſtati inferior ſubiectus, non poteſt non ad illius voluntatem ſe componere. Iam ſeqvitur, ut exponamus, qvando demum induciae obligent. Qvod, data brevitatis fide, ſuccincte dicere nos iuvabit. Certum enim habeo, ſtatim a tempore initi contractus, ſuam eſſe vim obligationi. Simulatqve enim hic abſolutus fuerit, partes contrahentes ſibi invicem tenentur ex contractu. Ac qvidem de partibus paciſcentibus res minime dubia eſt. At cum qvaeritur de iis, qvi paciſcentium

pote-

poteſtati ſubiecti ſunt, dicendum iudicandumve erit, hos prius non obligari, qvam pactionis formula promulgata ſolenniter fuerit. Etſi enim ſanctio Principis naturam conſtituat legis, non tamen ita abſolvit, uti ea in genere morum reqviritur: ubi et evidens et certa et ſufficiens actionum civilium regula, faciendorumqve et omittendorum indubitata eſſe debet norma. Qvod ſi vero nec publice edita, nec ſolenniter promulgata fuerit, vim legis, obligantis cives, aſſeqvi nondum videtur, qvia cum Princeps per legem a ſe conſtitutam, ſenſa ſua atqve voluntatem aperire vult civibus, curare debet, ut ſolenni promulgationis ritu pro cuiusqve territorii more, ad eorum, qvos tenere debet, notitiam perveniat, ita ut nulla pro ignorantibus ſit praeſumptio, nulla pro diſſitis locoqve disiunctis valeat ratio. Nam per qvod actio dirigi humana debet, ita ut certi aliqvid fiat, et contrarium omittatur, id qvis non debet neſcire. s)

s) *Io. Paul. Felvving. de Leg. th. 99. p. 292. ſeqq. Conf. Euſtach. a Sancto Paul. tert. part. Eth. tr. 3. qvaeſt. 7. Abr. de Rac. membr. de iure et leg. tert. idqve colligitur arg. Ariſt. Eth. 10. cap. ult. ubi notandum, ſatis eſſe ad promulgationem, ſi in communi ea facta fuerit, ita ut ſine difficultate innoteſcere omnibus potuerit. Huc conf. H. Nicolai Exercit. Eth. VI. de legib. Proinde ſi per culpabilem qvorundam negligentiam acciderit, qvod in partem notitiae non venerint, nullus excuſationi locus erit. Idcirco receptum eſt, ut ignorantia affectata ſcientiae comparetur, l. 11. §. 3. ff. de inſtit. act. Similiter ignorantiam facti publice noti relevare ignorantem non poſſe, conſtat, cum praeſumatur, qvemvis id ſcire, qvod publice ſcitur. Idem de ſupina ignorantia iudicium l. 15. §. 1. ff. de contr. empt. Sed de ignorantia iuris ideo magis liqvet, qvandoqvidem hoc ex ipſis primorum naturae principiorum fontibus hauriatur et fluat, ſi de iure naturali fuerit ſermo, qvod omnes in univerſum obligat homines. Sin vero de iure conſtituto, qvod poſitivum dicunt, multo aliter iudicandum eſt. Sed id latius exeqvi iam non vacat. Itaqve praeter alios conferatur Itter. Philoſ. Moral. l. 2. cap. 4. axiom. 5. Ioann. de Salas tract. de leg. qvaeſt. 96. tr. 14. diſp. 15. ſ. 9. et alibi Paul. Laymannus Theol. Mor. l. 1. tr. 2. cap. 4. ſeqq. I. F. Horn. c. 5. th. 27. de iur. N.*

VI. Ce-

VI. Ceterum illius temporis, qvo induciae definiuntur, tam favorabilis ratio eſt, ut produci id debere, multa qvae ſvadeant, in promtu ſint. Qvoniam enim induciae et ceſſationem a bellicis actibus denotant, et remedium mitigandae alterius partis miſeriae continent, et ipſi deniqve humano generi parcunt, temporis, ad qvod porriguntur, nota favorem pro ſe habet. Vt vero tempus in pactione induciarum numerandum recte exponamus, interpretandum ante omnia eſt, tempus eſſe vel continuum, vel mentione termini deſcriptum. Ibi ut a momento ad momentum numeratio fiat, et ratio exigit conventorum, et ipſa pæne ſvadet natura, et maximus induciarum, qvibus humano ſangvini parcitur, iubet favor. Eſto igitur: dixerint partes contrahentes. Pactas inducias in viginti qvisqve annos ſervanto: pactio illa demum ultimo anni viceſimi momento terminari intelligitur, ita ut eo nondum elapſo, tempus induciarum nondum cenſeatur completum. Propterea hic non tam dierum civilium, qvam momentorum exacta obſervari numeratio debet. E diverſo ſi tempus inducias praefinitum, mentione termini notatum fuerit, pronunciandum eſt, favori induciarum convenire, ut ſpatium temporis, qvo definiuntur, incluſum cenſeatur. Proinde ſi inter paciſcentes ita convenerit. Induciae usqve ad Idus Sextileis duranto. Terminus Idum pactione comprehenſus intelligitur: id qvod eo minorem habet dubitationem, qvo magis favorabilis temporis aſſcripti in hac parte ratio eſt, ut adeo niſi adiectus dies praeterierit, bello iterum experiri, per fidem pacti non liceat. t)

t) *Varii occurrunt hic iuris textus, ſed qvos vitandae prolixitatis cauſa de induſtria praetereo. Interim conſ. vir. Summus Hug. Grot. de Iure B. et P. III. XXI. 4. p. 602. qui inſtar omnium erit, dignus, qvi et ob iuſti operis contextum, et exqviſitum ordinem conſiderandi, et rarum diſtingvendi acumen, et graviſſima rationum pondera ab omnibus laudetur. Faciunt huc alias §. 2 l. de Verb. obl. et l. 44. §. 1 ff. de obl. et act. Sed qvid dicendum, ſi induciae in anni biſſexti viceſimum octavum diem Febr. fuerint conſtitutae? Si inter eas gentes uſus Calendarii Iuliani ſit, favor induciarum exigit, ut bidu-*

biduum comprebenſum intelligatur: l.d n.in menſe intercalari pro uno die babetur l 98. ff. de V. S. Si tamen tempus, qvo induciae circumſcriptae erant, elapſum fuerit, ipſo iure bellicos reperi actus, manifeſtum eſt, ut adeo, niſi aliter conventum fuerit, nulla in bac parte opus ſit indictione.

VII. Magna vero induciarum religio, magna vis, magnum vinculum eſt, qvod et maiores noſtri agnoverũt, et nemo ignorat, niſi barbarus. Itaqve ſi civibus, qvi rebus novis ſtuduerunt, aut rebellionem qvacunq; de cauſa concitarunt, induciae fuerint conceſſae, perinde erunt ſervandae, ac iis, qvi extra hanc ſunt noxam. In promtu ratio eſt. Nam omnes homines, cuiuscunqve loci, ordinis et ſtatus fuerint, veniunt in partem iuris gentium, capacesqve ſunt obligationis tum erga ſe, tum erga alium, qvatenus illa ex conventione vel ex promiſſione oritur. Sic ut maxime paciſcaris cum latrone, cum pirata, tamen obligatione non liberaberis, nec dubium erit, qvin fides ſemel data ſit ſervanda.u) Fingo Principem, cuius ſubditi ſacramento, qvo adacti fuerant, ſe ipſos ſolvant, ac ſceleſta defectionis conſilia re exeqvantur. Illis bellum inferat Princeps, perfidiam vindicaturus, et rebelles ad obedientiam et iuſta obſeqvia armis revocaturus. Sed interim fortuna ipſum viribus ita deſtituat, ut, qvae voluerat, aſſeqvi non poſſit. Intelligat etiam, ſi bellum illatum perſeqvatur, maius ad ſe damnum eſſe perventurum. Iis rebus eo tandem deveniat, ut cum rebellibus inducias paciſcatur. Qvaeſtio ad factum pertinens verſatur, an ſancte illae habendae induciae ſint? Affirmate cur reſpondendum ſit, cauſa eſt, qvod tali rerum ſtatu Princeps de iure ſuo ceſſiſſe videatur, et facultatem, ſeu rationem qvandam in genere morum efficacem in civibus deprehendiſſe intelligatur, propter qvam cum iis, qvos ante rebelles iudicaverat, pepigerit inducias. Ex hoc colligamus licet, nullo iure, nullo pietatis fundamento ſubnixum eſſe illud vulgi.

Fidem frangenti fides frangatur eidem.

Digni Poetaſtri ineptientis cerebello verſus, et cum auctore ad ipſam barbariem relegandi. Facile autem, qvo haec pertineant,

ol-

olfaciet, qvi res geſtas ſuperiorum temporū perſpectas habet.x)

u) Nam et cum latronibus et piratis iuris gentium communio eſt, Conf. Grot.III.XIX. et D.Io.Strauch. diſſ. Iuſtin.XII. Aph.IIX. nec non D.Lebleu. inſtr. futur. Conſil. c.24. p.259. x) In hac quaeſtione facti duo olim diſceptabantur, 1. an Belgae ſint rebelles? quod Hiſpanus affirmabat, illi negabant, 2. an facta belli, eo nomine exorti, compoſitione, et ſanctione publica ius immunitatis ab omni Hiſpanorum praetenſione conſeqvuti ſint? Qvod ipſi iterum aiunt. Nos alibi dicemus, in qvo huius diſceptationis ſumma vertat. Interim rebellionem ex animo deteſtamur, et ſuum cuiqve Principum aeternum imperium, et ſtabilem pariter pacem precamur.

VIII. Sed alia ſuccedit cura, perpenſuro, utrum iuſtum ſit, inducias violatas, tempore adhuc induciis praeſtituto, vindicari? Nobis omnino id fieri iuſte videtur, qvod paciſcentes, iſtae partes ſub conditione aeqvaliter ſervandae huiusmodi pactionis, contraxiſſe cenſeantur. Qva ab altera parte violata, altera et ſolvi protinus pactorum religione, et alteri, ſine omni denunciatione, movere bellum poſſe intelligitur. Tum vero ſi recte iudico, non debet eſſe melior conditio perfidi, qvam fidelis, foedifragi, qvam veracis, iniuſti, qvam iuſti. Contraria exempla afferri, non ignoramus, ſed unde regulam facere, inuſitatum, imo inauditum inter prudentes ſit. Vrbanitas qvorundam in praeiudicium iuſtitiae allegari non debet.

y) Grot. l. III XIX 14. p 579. 598. Tales enim induciae ſub conditione initae cenſentur, ita ut ſi haec pars ſervare debeat, illa qvoqve aſſervandum obligetur: Itaqve ſi altera a praeſtanda promiſſione diſceſſerit; altera qvoqve ob id, ſub cuius tacita conditione inducias contraxit, non impleta, ad implendum obligari non poteſt. Hinc eo caſu ceſſat illud, perfido qvoqve fidem ſervandam eſſe.

IX. Sed et hic temporis, qvod inducias metitur, haberi ratio debet. Qvippe induciarum privilegio uſuri, id tanta obſervare induſtria debent, qvanta cura eſt ſalutis. Sunt etiam, qvi hic ſcrupulum iniiciant, decidēdum poſtulantes, utrum iure induciarum illi uti liceat, qvi eo tempore, qvo circumſcriptae ſunt induciae, ſumma qvadam neceſſitate coactus, in hoſtico remāſerit? Nempe fingamus Caium, tempore induciarum, qvae Calen-

lendis Qvintil. definitae ſint, in vicinam urbem commigraſſe, et vix eo profectum in morbum incidiſſe, nec prius convaluiſſe; qvam praeterierint Kalendae, praefinitus induciis terminus. Si ſtricto agendum iure eſt, haud excuſaverim Caium, qvi ſibi imputet, qvod ſuis neqve de ſtatu ſuo nuncium miſerit, neqve morbum per alios indicaverit, ut avehendum curarent: tum qvod fortaſſe temere abierit, qvodqve inter ſuos illa non qvaeſierit, qvae in civitate ad hoſtem pertinente expectaverat. Nam non video, qvomodo ille privilegium induciarum allegare poſſit, cum tempus, qvo ius illud ſe exerebat, praeterierit, et adeo nullus illius beneficii, qvod iam tum ceſſavit, poſſit eſſe effectus. Si vero a iure diſceſſuri, de poena loqvamur; aeqvũ vulgo cenſent, aut generoſo hoſte dignum, talem dimittere, qvod non tã malitia qvadam, qvam per imprudentiam peccaverit. Sed id non ſine cautione accipiendum eſſe, alibi monendi occaſio erit.

X. Nulla vero ratione concedendum eſt, ut, ſi milites privatim ſe laceſſant, induciae rumpantur. Nam id vel uno confirmare argumento poſſum, qvod ex ingenio ipſius pactionis militaris arceſſo. Qva enim auctoritate ſuperioris conſtituuntur, eadem diſſolvantur, neceſſum eſt. Atqvi hanc nonniſi publicam eſſe, nemo tam rudis eſt, ut neſciat. Qvibus igitur modis qvid colligatur, iis ſeparatur et diſſolvitur etiam. Huc pertinent Turcarum et Vngarorum z) mores, qvi privatim ſaepe ſe aggrediuntur, et praedas ſubinde agunt, invita utraqve principe parte, qvae in id non conſentit, neqve publico actu, indiciove ullo ruptas eſſe inducias declarat. Si tamẽ damna a privatis illata nimium excreverint, iuſtæq; patientiæ exceſſerint limites, illa ut ſarciant privati, iure altera petere pars poteſt. Nam ut eo publica auctoritate adigantur, remedia dari oportere omnino fas puto. Niſi tamen invaluerit conſvetudo, ut damna damnis pẽſentur.

z) Auger Gislen. de Busbeq. Ep. Turc. prim. paſſim. Proinde induciae ſunt ceſſatio actuum hoſtilium, non qvorumvis, ſed publicorum.

XI. Nec omittendum hic putamus, qvod multos hactenus

fatigavit. Damus, inter duas partes tempore pacis conveniſſe, ut, qvae ante bellum poſſeſſa ſunt, alteri earum reſtituantur. Cogitandi arripitur occaſio, qvale iſtud ſit bellum? Novumne, an idem repetitum intelligi debeat? Nos, ut par eſt, iis accedimus, qvi de bello eodem, ſaltem vero renovato, interpretantur, cum et pactis induciis, ſemper idem maneat bellum, et a praeliis tantum, non a bello, ceſſatum hactenus ſit. aa)

aa) de Iud. inter gent. part. 2. pag. 435.

XII. Iam curae erit, deſpicere, qvalis Legatorum de induciis agentium conditio ſit? Per honorificum eſſe legatorum munus, et reipublicae pariter ſalutare, in aperto eſt. Sed vero non erga omnes eadem comitatis declarari argumenta, tam notum eſt, qvam compertum, aliam civilem, aliam militarem eſſe legationem. Qvarum illa et per benigna, et favorabilis maxime eſt. Nam legati civiles et prolixius accipiuntur, ac legati militares, et munificentius tractantur, et in interiora civitatis, ubi exponenda ſunt mandata, recipiuntur, muneribus ac honore maximo afficiendi. Verum qvi fecialium partes bb) obeunt, vel denunciaturi bellum, vel expoſtulaturi iniurias, vel res ablatas repetituri veniunt, eadem, qva illi, humanitate non excipiuntur, ſed graviſſime admonentur, caveant a propinqviori acceſſu, abſtineantqve liberiori egreſſu, ab urbe ut plurimum, in qva caput rerum eſt, et caſtris ſubmovendi. Adduntur et ſubinde cuſtodes, qvi qvae agant, et qvo commeare ſoleant, diligentiſſime obſervent. Cuius ratio a metu exploratorum, ac iuſta ſuſpicione deſumitur, qvod exiſtimari poſſit, tales non modo nuntiatum mandata, ſed et ſpeculatum aliena, et proditum arcana, qvae moliatur, qvaeve agat hoſtis, veniſſe.

bb) Inde colligere in promtu eſt, Legatorum qvidem receptionem eſſe iuris gentium, ſed non eandem huius receptionis rationem eſſe, ac adeo aliam magis, aliam minus ſolennem, aliam maiori, aliam minori comitate excipiendam, qvarum utraqve in privilegio ſecuritatis qvidem paria facit, ſed in humaniori ac benigniori recipiendi officio diſcrimen verſatur maximum. Huiusmodi legationis militaris ſpecimen dederunt Ton. Hove et Gisbert, de VVitt. Luſitaniae Regis Don Ioan. IV. viduae bellum indicturi.

Nos,

Nos, inqviunt, commiſſorum foederati Belgii Curatores, ut legitimum ſit eius initium, dominorum noſtrorum iuſſu ac nomine, Regiae Mai. Tuae, ceterisqve Luſitaniae regni Proceribus et incolis, bellum indicimus, decernimus et declaramus: et iuſti Dei benignitate freti, ut proſpero ſucceſſu, atqve optato fine geratur, optamus. Sicut commemorat ἱςωρικώτατ☉ *Thuldenus Hiſt. part. III. l. 7. cuiusmodi Legati ſpeciatim vocantur Heroldi, ſi bella denunciatum veniant. Ex qvibus apertum eſt, multis a ſe intervallis diſtare legationes civiles et militares; ad has referimus legationem de Induciis, ſolennitate qvidem et ſecuritate civilibus haud recedentem, at comitatu, honorumqve tributorum officiis prioribus illis longe poſthabendam.*

XIII. Aſt poſtremum haud ducimus negligendum, iura induciarum, ut ſolius maieſtatis ſunt cc) ita niſi ea indulgeat maieſtas, aut ſpeciatim ſalutis publicae gratia aliis utenda concedat, neminem ea ſibi poſſe arrogare, niſi in ſacra imperii impium, niſi hoſtem, niſi perduellem. dd) In ſacratiſſimo Imperii Germanici corpore, qvatenus eqvidem de eius agitur iure, aut rebus ad ſalutem utilitatemve publicam ulla ratione pertinentibus, nec ſolus Imperator, nec ſoli Ordines, ſed miro qvodam et divinitus conceſſo temperamento, ee) ea cum Imperatore coniuncta habent exercentqve Ordines. ff) Nam nullas recipit Germania leges, niſi nomine Imperii. gg) Sanctus Germanis Imperator, ſanctum Auguſti nomen eſt, qva ſtat conventis, interpoſita iurisiurandi religione confirmatis. Colunt illum Ordines fide et obſeqvio, ſi ſervat promiſſa parent, obſeqvuntur, venerantur, ſed legibus alligatum. hh) Qvicqvid contra eas factum fuerit, non cenſent ab Imperatore fieri. Sed id ut alibi perſeqvamur, occaſionem nuper dedit Hortlederus. ii) Nimirum nil tam Germaniae adverſum eſt, qvam regium imperium: nil tam ſalubre, qvam temperatum et ex Imperatore Ordinibusqve ſvaviſſimo coalitum conſenſu regimen. Qvorum coniuncta et ſanctis imperii Legibus fundata maieſtas, ut aeterna ſit, et perpetua Auguſto noſtro cum Senatoribus concordia, pax, et inviolabilis amicitia intercedant, pietas civem Germanicum iubet precari. Ceterum Conciones civiles, qvi-

bus Oratores de induciis acturi ſolent uti, hic omitto, alibi a Praeſide recenſendas. Sed hic finimus, qvia lex imperat finem.

cc) Inducias ad iura maieſtatis pertinere, iam ſatis ex ſuperioribus liqvet. Idqve non recte obſervatum Caeſari paene exitium attulit, ut eleganter declarat Georg. Lorenz von Spattenbach *polit. philoſoph. p.m.110. Sed latebat hic arcanum dominationis, alibi ediſſerendum. dd) induciae, qvae nomine imperii panguntur, non minus, qvam cetera iura belli et pacis, foederum et Legationum, ad Imp. et Ordin. coniunctim pertinent. Qvae autem iure poteſtatis in territorium competentis ineuntur, cuiqve pro ſe Principum conceſſae ſunt. Qvod et publicae ſanctiones, et exempla innumera teſtantur. Sed hic non omiſerim, Georg. Braudlacht. a nobis disſidere, ut qvi cenſeat, Principibus non tam titulo poteſtatis in territorium, qvam peculiaris cuiusdam privilegii nomine, induciarum dandarum ius convenire. Qvi tametſi illic de iis induciis loqvatur, qvae ad moram debitoribus exhauſtis concedendam comparatae ſunt, fortaſſe tamen non ex vano ſuſpicabimur, idem eiusdem de induciis militaribus iudicium fore. Sed id alibi plenius examinabimus. Interim conf. dictus auctor in Rep. Rom. Germ. c.14. p.198.199. ee) Inepte divinum hunc ordinem, et ſuaviſſimam harmoniam, ſugillat perſonatus Monzambano de ſtat. Imper. German. cap.6. § 9. cuius iudicandi parum ſaepe religioſa licentia alibi accuratius caſtigabitur. ff) Sacras imperii leges (vulgo fundamentales vocant) ab Imperatore nonniſi Ordinum conſenſu ſanciri, conſtat ex tabulis publicis. V. Pacif. Oſnabrug. Inſtr. §.8. verſ. gaudeant. Conf.* R. A. *1654. §.* und aber bey den erſten/ *et §.* ſetzen demnach ordnen/ wollen und gebiethen. *Sed id vel ſola confirmare poteſt ſanctio Auguſtiſſimi noſtri Imperatoris Leopoldi. Cuius ut ſera vita et aeterna ſit maieſtas, et ſalutis Germaniae et religionis erga ſacratiſſimum imperium intereſt precari. gg) Limn. annot. ad cap. Carol. V. art.2. Summus ICtus Carpz. c.3. ad L. R. ſ.1. Stirnius Nomoth. T.IV. Hulder Euben ad Perez. tit. de S. Ct. n.2. et perſonatus ille ad noviſſimam imperii ſanctionem commentator, qvi Burgoldenſem ſe vocat. hh) nimirum digna vox maieſtate regnantis eſt, legibus alligatum ſe Principem profiteri l.4. C. de Leg. Haec cauſa eſt, cur Politici diſtingvant inter imperium, abſolutum, et, ut vocant, legale, ſeu temperatum, qvale Imperatori noſtro convenire, in expedito eſt probare. Huc conf. Gockel. cap. 18. th, 13. Sed huius fundamentum ineptus ſit, qvi ex legibus Iuſtinianeis derivatum velit. Itaqve hic provocamus ad publica decreta, pragmaticas ſanctiones et Caeſareas, ut loqvuntur, capitulationes, ac mutua compactata ii) in diſſ. de Iuſt. Bell. Germ. contra Carol. V. Imper. qvae extat ſine operum Melch. Goldaſti.*

453.405

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE